

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRENCİLERİN KİŞİLİK VE BENLİK BOYUTLARININ MÜZİK
TERCİHLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
(Sivas Örneği)**

DOKTORA TEZİ

Derya KAÇMAZ

Malatya-2016

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN KİŞİLİK VE BENLİK BOYUTLARININ MÜZİK
TERCİHLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
(Sivas Örneği)

DOKTORA TEZİ

Derya KAÇMAZ

Danışmanlar
Prof. Dr. Hasan ARAPGİROĞLU
Doç. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU

Malatya-2016

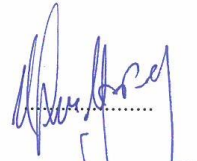
T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Derya KAÇMAZ tarafından hazırlanan “Öğrencilerin Kişilik ve Benlik Boyutlarının Müzik Tercihlerine Etkisinin İncelenmesi (Sivas Örneği)” başlıklı bu çalışma, 27.06.2016 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Cemal YURGA
BAŞKAN

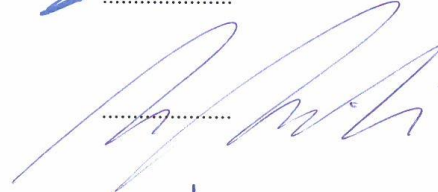
Prof. Dr. Safa YEPREM
ÜYE

Prof. Dr. Turan SAĞER
ÜYE

Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU
ÜYE

Prof. Dr. Feridun MERTER
ÜYE

O N A Y

..... / ..... /2016

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Hasan Arapgirliöglu ve Doç. Dr. Fatma Gül Cirhinliöglu danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Kişilik ve Benlik Boyutlarının Öğrencilerin Müzik Tercihlerine Etkilerinin İncelenmesi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Derya KAÇMAZ

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Ortaokul ve lise yıllarımdan bu yana farklı alanlara ilgi duymuşumdur. Hatta dinmeyen merakım ve öğrenme isteğim aynı anda farklı alanlara da yönelmemi sağladı. Belki de bu yüzden arkeoloji öğrenimi görürken, müzik öğrenimine de başladım. Doktora sürecimde de, müzikle, öteden beri ilgimi çeken psikoloji ve sosyal psikoloji alanlarının bağlantılarını merak ettim.

Alanlararası çalışarak zor bir işin altına girdiğimi biliyorum ve henüz yolun başındayım, ama konumu seçerken ve tez sürecim boyunca beni bu anlamda da destekleyip cesaretlendiren Prof. Dr. Hasan Arapgirlioğlu hocama, çalışmamın psikoloji boyutunda fazlasıyla emeği ve her anlamda desteği olan Doç. Dr. Fatma Gül Cirhinlioğlu hocama sonsuz teşekkür ederim.

Tezimde başından beri en az danışmanlarım kadar emeği ve ilgisi olan Prof. Dr. Feridun Merter hocama, beş yıllık bu süreçte her zaman ve her konuda destek ve ilgisini esirgemeyen Prof. Cemal Yurga hocama şükranlarımı sunarım.

Yrd. Doç. Dr. Ziynet Çınar ve Yrd. Doç. Dr. Onur Zahal; siz olmasaydınız tezimin istatistiksel analiz bölümleri ortaya çıkmazdı. Emeğiniz ve güzel yürekleriniz için minnet borçluyum. Sayın Nebi Sümer ve Aliye Kurt'a adapte ettikleri ölçekleri çalışmamda kullanma izni verdikleri için teşekkür ederim.

Sevgili kuzenim Yrd. Doç. Dr. Olcay Zengin Koşan ve arkadaşım Arş. Gör. Dr. Yusuf Özgül; çalışmam boyunca hem akademik hem manevi destekleriniz için çok teşekkür ederim.

Sevgili annem, babam, kız kardeşim ve oğlumun ikinci annesi Nuriye Demir; tüm güçlüklerimi kolaylaştırdınız ve hep yanımda oldunuz, siz olmasaydınız bu zorlu sürecin üstesinden tek başıma gelemezdim.

Ve hayatımın ışığı, sevgili oğlum Yiğit Alp; sana ayırmam gereken zamanlarda çalışmamın bitmesini sabırla ve anlayışla bekledin, anneni paylaştın... Seni çok seviyorum ve teşekkür ediyorum.

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN KİŞİLİK VE BENLİK BOYUTLARININ MÜZİK TERCİHLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ (Sivas Örneği)

KAÇMAZ, Derya
Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanları: Prof. Dr.Hasan ARAPGİRLİOĞLU
Doç. Dr.Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU
Haziran-2016, +97

Araştırmanın amacı, kişilik ve benlik boyutlarının öğrencilerin müzik tercihlerine etkilerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma evrenini üniversite öğrencileri, örneklemini Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan toplam 452 4. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; Beş Faktörlü Kişilik Envanteri, Benlik Kurgusu Ölçeği ve Kişisel Bilgi ve Müzik Tercih Formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için, SPSS 22. 0 paket programı kullanılmış; verilerin değerlendirilmesinde (Kolmogorov – Smirnov) varyans analizi, Tukey Testi, Kruskal – Wallis analizi kullanılmıştır. Benlik Kurgusu Ölçeğine ilişkin benlik toplam puanı, bağlaşıklık benlik puanı ve bağımsız benlik puanları karşılaştırılırken iki yönlü varyans analizi ve Bonferroni Testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, deneyime açıklık kişilik boyutu, arabesk ve pop müzik dışında bütün türlerde anlamlı farklılık göstermiştir. Dışadönüklük boyutu ise sadece Pop müzikte anlamlı bir fark göstermiştir. Bağımsız benlik boyutu sadece klasik batı müziği ve jazz – blues müzik türünde anlamlı farklılık göstermiştir. Bu verilerden hareketle, kişilik ve benlik boyutlarının öğrencilerin tercih ettikleri müzik türlerine etkilerinin olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: müzik tercihleri, kişilik, benlik, müziğin sosyal psikolojisi.

ABSTRACT

ANALYZING EFFECT OF PERSONALITY AND SELF ASPECTS ON MUSIC PREFERENCES OF STUDENTS (Sivas sample)

KAÇMAZ, Derya
Phd. Inonu University, Institute of Educational Sciences
Music Education

Advisors: Professor Doctor Hasan ARAPGİRLİOĞLU
Associate Professor Doctor Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU
June, 2016 +97 pages

Aim of the research is analyzing effects of personality and self aspects on music preferences of students. The target population is 452 4th grade students' educated at Cumhuriyet University Training Faculty. Data collection tools are; Five Factor Inventory, Self – Construal Scale and music preference questionnaire. SPSS 22.0 packaged software used to analyze data by (Kolmogorov – Smirnov) analysis of variance, Tukey's test, Kruskal Wallis analyse, while comparing self aspects two way anova and Bonferroni Test.

As a result of the research, openness aspect related to all music type except arabesk and pop music. Extraversion aspect just related with pop music. Independent self aspect just related to classical music and jazz – blues music. Consequently, we can state that; aspects of personality and self effects the music preferences of students. There are several suggestions in parallel with the results that gained from the research.

Key words: music preference, personality, self, social psychology of music.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Amaç	3
1.4. Önem	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
2. KURAMSAL BİLGİLER	5
2.1. Kişilik	5
2.1.1. Kişiliğin Boyutları	7
2.2. Benlik Kurgusu	9
2.3. Müzik Tercihleri	11
2.3.1. Dinleyici ve Tür / Stil Odaklı Yaklaşımlar	12
2.3.2. Uyarılma, Bilişsel, Nöro-psikolojik Yaklaşımlar	13
2.3.3. Bütünsel / Birleştirici Yaklaşımlar	17
2.3.4. Kullanılan Ölçüm Araçları	20
2.4. İlgili Araştırmalar	21
2.4.1. Müzik Tercihleri ve Kişilik Boyutları	21
2.4.2. Müzik ve Benlik	29
3. YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Modeli	32
3.2. Evren ve Örneklem	32
3.3. Verilerin Toplanması	36
3.3.1. Kişisel Bilgi ve Müzik Tercih Formu	36
3.3.2. Beş Faktörlü Kişilik Envanteri (BigFive Inventory-BFI)	36
3.3.3. Benlik Kurgusu Ölçeği (Self-Construal Scale)	36

3.4. Verilerin Analizi.....	37
4. BULGULAR.....	38
4.1. Öğrencilerin Müzik Tercihlerine Yönelik Bulgular.....	38
4.2. Öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin kişilik boyutlarına göre incelenmesine yönelik bulgular	38
4.3. Öğrencilerin Müzik Türlerine Karşı Tutumlarının Kişilik Boyutlarına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	40
4.4. Öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin benlik boyutlarına göre incelenmesine yönelik bulgular	52
4.5. Öğrencilerin Müzik Türlerine Karşı Tutumlarının Benlik Boyutlarına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	53
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	60
KAYNAKÇA	65
EKLER	76
Ek.1 BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ENVANTERİ	76
Ek.2 BENLİK KURGUSU ÖLÇEĞİ.....	78
Ek.3 KİŞİSEL BİLGİ ve MÜZİK TERCİH FORMU	81

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımları	33
Tablo 2. Öğrencilerin Anabilim Dalına Göre Dağılımları.....	33
Tablo 3. Öğrencilerin Anne ve Baba Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları	34
Tablo 4. Öğrencilerin Anne ve Baba Mesleğine Göre Dağılımları	34
Tablo 5. Öğrencilerin Ailenin Yaşadığı Yer ve Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımları.....	35
Tablo 6. Öğrencilerin BFKE, BKÖ ve alt ölçek puanlarının tanımlayıcı istatistik değerlerinin dağılımı.....	35
Tablo 7. BFKE ve alt ölçek toplam puanlarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi	39
Tablo 8. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının THM tutumlarına göre incelenmesi	40
Tablo 9. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının TSM tutumlarına göre incelenmesi	42
Tablo 10. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Arabesk tutumlarına göre incelenmesi	43
Tablo 11. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Klasik Batı Müziği tutumlarına göre incelenmesi.....	44
Tablo 12. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Jazz/Blues tutumlarına göre incelenmesi.....	46
Tablo 13. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Rock/Heavy Metal müziği tutumlarına göre incelenmesi.....	48
Tablo 14. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Hip- hop/ rap müzik tutumlarına göre incelenmesi	50
Tablo 15. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Pop müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	51
Tablo 16. BKÖ ve alt ölçek toplam puanlarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi.....	52
Tablo 17. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının THM tutumlarına göre incelenmesi.....	53
Tablo 18. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının TSM tutumlarına göre incelenmesi.....	53
Tablo 19. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Arabesk müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	54
Tablo 20. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Klasik Batı Müziği tutumlarına göre incelenmesi.....	54
Tablo 21. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Jazz – Blues müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	55

Tablo 22. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Rock – Heavy Metal müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	57
Tablo 23. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Hip hop – Rap müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	57
Tablo 24. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Pop müzik tutumlarına göre incelenmesi.....	58
Tablo 25. Ana bilim dallarına göre en çok tercih edilen müzik türlerinin dağılımı	59
Tablo 26. Genel not ortalamalarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi.....	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Le Blanc Müzik Tercihleri Modeli	17
Şekil 2. Hargreaves-North Karşılıklı Geribildirim Modeli.....	19

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.Öğrencilerin Müzik Tercihlerine Göre Dağılımı.....	38
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

BFKE: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri

BKÖ: Benlik Kurgusu Ölçeği

ANOVA: Varyans Analizi

STOMP: Kısa Müzik Tercih Testi

THM: Türk Halk Müziği

TSM: Türk Sanat Müziği

1. GİRİŞ

Müzik hayatın her alanında ve aşamasında var olan, kültürel, sosyal, duygusal ve bilişsel pek çok yönü bulunan bir olgudur. Bireysel işlevlerinin yanı sıra sosyal normlara uyum, kültürel yapıların devamı, iletişim ve eğlence gibi sosyal boyutları da vardır. İnsana dair her şeyin bir değişim sürecinde olması gibi müzik de her çağda aynı kalmamıştır. Müziğin hayatımızdaki yeri yıllar içerisinde teknolojik ve kültürel gelişmelerle birlikte farklılaşmış ve çeşitlenmiştir.

Sokakta, toplu taşıma araçlarında, okullarda, cafelerde, her an müzik dinlenebilir hale gelmiş, internet, sosyal ağlar, paylaşım platformları insanlar için vazgeçilmez olmuştur. Artık, spor yaparken, çalışırken, yolculukta, arkadaşlarla sohbet ederken, yemek yerken sürekli müzik dinlemekteyiz. Bu gelişmeler elbette müziğin sosyal yönünü daha fazla ortaya çıkarmıştır. Öyle ki farklı çevrelerden, koşullardan ya da kültürlerden, ülkelerden gelen insanlar arasında müzikal paylaşımlar yaşanmaktadır. Dünyanın bir ucundan öbür ucuna arkadaşlıklar, kültürel ve estetik paylaşımlar yapılabilecek hale gelmiştir. Bu paylaşımları belirleyen önemli unsurlardan bir tanesi de kişilerin müzik tercihleridir. Hatta insanların ilk karşılaşmalarında, birbirlerini tanımaya çalışırken en çok başvurdukları aracın müzik eğilimleri ya da tercihleri olduğu da araştırmalarla ortaya konmuştur (Rentfrow and Gosling, 2006).

Öte yandan bireylerin müzikal eğilimleri de hızla farklılaşmıştır. Hatta müzik türlerinin de birbirlerinden çok net çizgilerle ayrılamadığı görülmektedir. Artık birbirinin içine girmiş, birden çok tür özelliği barındıran ara türler oluşmuştur. İnsanlar da sadece belirli bir türe eğilim göstermeyip, aynı zamanda hem rock müzik hem hip – hop müzik dinleyebilmekte; deneysel çalışmaları dinlerken, geleneksel türlere de eğilim gösterebilmektedir.

Bu noktada şu sorular aklımıza gelmektedir: Neden müzik dinleriz? Neden bazı melodiler zihnimizde yer ederken bazılarını unuturuz? Neden herkesin farklı müzik beğenileri vardır? Müzik bize nasıl duygular çağırır? Bazı şarkıları neden sevmeyiz? İnsanlar neden farklı müzik türlerini, şarkıcıları, grupları ya da bestecileri tercih eder? Bu tercihleri hangi faktörler, ne oranda etkiler? Müzikal eğilimleri nasıl ve ne tür yollarla tespit edebiliriz? Bu eğilimlerin nedenleri üzerine belirli açıklamalar, yaklaşımlar ya da modeller geliştirilebilir mi? Bütün bu tutum ve tercihlerimizin altında yatan nedenler nelerdir?

Müziğin her bireyde yansımaları da farklı olmaktadır, anıları hatırlatmak, iyi hissettiriyor olması, kişiliği yansıtması, ya da arkadaş grubunda sevilmesi, benzer örnekler çoğaltılabilir.

Bütün bu sorular yıllar içerisinde, farklı alanlar ve disiplinlerce sorgulanmış ve özellikle son yıllarda bu yönde çalışmalar artmıştır. Müziğin bilişsel ve psikolojik boyutları kadar; sosyal, sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel boyutları da giderek önem kazanmış ve bu da müziğin daha bütünsel olarak incelenmesini beraberinde getirmiştir.

Müzik dışındaki alanların da konuya dâhil olmasıyla, alanlar arası çalışmalar ve yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Aslında bu yaklaşımların temeli ilk uygarlıklardan itibaren müziği matematikle ve başka bilim dallarıyla birlikte ele almış düşünür ve bilim insanlarına kadar dayanmaktadır. Örneğin Antik Yunan'da müzik ve sayılar birbirinden ayrı düşünülmeyen, evreninin işleyiş yasalarını da açıklayan unsurlardı (Brown, 2012: 260).

Giderek tek bir disiplin tarafından açıklanamayan kavramları tanımlamak için farklı disiplinlerin bir araya gelmesini ifade eden disiplinler arası yaklaşım müziğe de yansımıştır. Müziğin sahip olduğu bu disiplinler arası karakteri Cook şöyle özetlemiştir:

...tarih bölümlerinde çeşitli tarihçiler vardır, ancak müzik bölümlerinde tarihçiler, antropologlar, popüler kültür teorisyenleri, estetikçiler ve psikologlar (elbette besteciler ve performansçılar) bulunmaktadır ki, bunların hepsi de müzik alanında çalışmaktadırlar. Bir başka deyişle, bir müzik bölümü tek bir disiplini temsil etmemektedir, bunun yerine disiplinler arası (ya da en azından çok disiplinli) bir araştırma merkezidir. Başka bir deyişle, müzikoloji doğası gereği çok disiplinlidir (Parncutt ve diğ. 2004: 14).

Bu araştırmayı içine alan müzik psikolojisi alanı, şu alt çalışma alanlarına ayrılmaktadır:

“Bilişsel müzik psikolojisi, Ritim, ses, gürlük gibi müzikal parametreleri nasıl algılar, ayırt eder ve belleğimizde tutarız? Müziği nasıl öğreniriz? Müziksel yetenek nedir? Gelişimsel müzik psikolojisi, Hangi yaş döneminde hangi müziksel gelişim yaşanır? Müziksel gelişim belirli alanlara mı odaklıdır? Müziksel gelişimde kritik dönemler var mıdır? Nelerdir? Müziğin sosyal psikolojisi, Müziksel gelişim ve öğrenmede sosyo-kültürel etkenlerin rolü nedir? Müziksel tercih ve tutumlarımızın kökeninde ne yatar? Okuldaki ve okul dışı müziklerin müziksel kimlik gelişimindeki rolü nedir?” (Özmenteş, 2012).

Müzik psikolojisi seksenli yıllara kadar daha çok akustik ve fizyolojik çalışmalara yoğunlaşırken, sonraları sosyal olgular üzerine yoğunlaşan çalışmalar ön plana çıkmıştır

(North, Hargreaves 2008). Bu duruma, elbette son zamanlarda dünyadaki bütün bilimsel çalışmalara hâkim olan alanlar arası çalışma ve etkileşim yaklaşımlarının da etki ettiği inkâr edilemez.

Kişilik ve benlik yapısının müzik tercihlerine etkilerinin araştırılması da müziğin sosyal psikolojisinin konuları arasındadır. Bu konudaki temel yaklaşım, her türlü müziksel davranış ve olgunun sosyo-kültürel temelleri olduğu ve bu bağlam içinde değerlendirilmesi gerektiğidir. Müzik tercihlerinin oluşumu ve altındaki etkenler, cinsiyet, sosyal etki, günlük yaşam deneyimleri, tüketici davranışları, bu faktörlerin müzik eğitimi ile ilişkisi ve müzik tercihlerinde kişilik boyutları müziğin sosyal psikolojisinin konularını oluşturur (Hargreaves and North 1997).

1.1. Problem

Kişilik ve benlik boyutlarının müzik tercihlerine etkileri üzerine yapılan çalışmalar genellikle kişilik ve benlik yapısı mı müzik tercihlerini etkiler? ya da müzik tercihleri mi kişilik ve benlik boyutlarını etkilemektedir? soruları etrafında yoğunlaşmaktadır. Son çalışmalarda ise daha çok iki yönlü bir ilişki kurularak; bu unsurların etkileşim halinde oldukları yönünde de teori ve modeller öne sürülmüştür. Problem durumuna bu çerçevede yaklaşarak; kişilik ve benlik boyutları öğrencilerin müzik tercihlerinde bir farklılaşma oluşturmakta mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Alt Problemler

1. Öğrencilerin dinledikleri müzik türleri kişilik boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin müzik türlerine karşı tutumları kişilik boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin dinledikleri müzik türleri benlik boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin müzik türlerine karşı tutumları benlik boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Amaç

Araştırma, kişilik boyutları (nevrotizm, dışa dönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk, öz disiplin) ile benlik boyutlarının (bağlaşıklık ve bağımsız benlik) öğrencilerin

dinledikleri müzik türlerinde bir farklılaşma oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

1.4. Önem

Araştırmanın, Türkiye’de dinlenen müzik türlerini içermesi, sosyo-demografik açıdan veriler sağlayacak olması, böyle bir çalışmanın ülkemizde daha önce öğretmen adayları üzerinde yapılmamış olması ve henüz yeni çalışılan müzik psikolojisi alanına veriler teşkil edecek olması önem taşımaktadır.

Müzik tercihi araştırmaları, hem eğitim hem de psikoloji alanı için önemlidir; çünkü müzik eğitimi ile müzik tercihleri birbirleriyle etkileşim halindedir. Müzik eğitiminin temel amaçlarından birinin öğrencilerin estetik algılarını geliştirmek olduğu düşünüldüğünde, müzik eğitimcilerinin müzik türleri ve öğrencilerin müzik tercihleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Müzik ve psikoloji alanı, gelişimsel, sosyal ve bilişsel yönlerden müzik eğitimi ile iç içedir. Son yıllarda eğitim alanında da sıkça kullanılan özgüven, tutum, benlik, kişilik gibi kavramlar müzik psikolojisinin de çalışma alanını oluşturmaktadır.

Çalışma grubu olarak, yurtdışı çalışmalarında, seçilen örneklemelerin daha çok Amerika odaklı olduğu ancak son yıllarda farklı ülke ve kültürler üzerinde de çalışıldığı görülmektedir. Araştırmanın bu yönüyle de farklı bir sosyo-kültürel yapıyı ele aldığı için kayda değer olduğu düşünülmektedir. Ek olarak ve özellikle, benlik kurgusu ya da tasarımının müzik tercihleri üzerinde etkisinin olup olmadığı belirgin ölçüde az çalışmanın konusunu teşkil etmektedir, bu yönüyle de araştırmanın müzik tercihi çalışmalarına farklı bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

1.5. Varsayımlar

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, yaşadığı yer gibi özelliklerinin tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmesinin, dengeli bir örneklem oluşturacağı varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, kişilik boyutları, benlik boyutları ve müzik tercihleri üzerine var olan literatur, indirgenmiş beş faktörlü kişilik envanteri, benlik kurgusu ölçeği ve müzik tercih

formundan elde edilen veriler ile örneklem olarak seçilen Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans 4. Sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

2. KURAMSAL BİLGİLER

2.1. Kişilik

“İnsanın en ayırt edici özelliği onun bireyselliğidir. Onun gibi bir kişi dünyaya asla gelmemiştir ve bir daha da gelmeyecektir” Gordon Allport

Toplum içerisinde bireyleri birbirlerinden ayıran, onların kişilik özellikleridir. Kişilik o kadar özgündür ki, tıpkı parmak izi gibi başka bir insanda aynı yapıya rastlayamazsınız. O halde kişilik bir bireyi toplum içerisindeki diğer bireylerden ayıran en temel özelliktir. “Kişilik, genel olarak bireyin kendisinden kaynaklanan ve o kişiyi diğerlerinden farklı kılan tutarlı davranış kalıpları ve süreçleri olarak tanımlanabilir” (Burger, 2006: 23).

Psikolojide kişilikle ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır: Psikanalitik Yaklaşım, Ayırıcı Özellik Yaklaşımı, Biyolojik Yaklaşım, İnsancıl Yaklaşım, Davranışsal-Sosyal Öğrenme Yaklaşımı ve Bilişsel Yaklaşım.

Burger’a göre Psikanalitik yaklaşımı savunan psikologlar, insan davranış tarzlarındaki önemli farklılıklardan, bilinçaltı akıllarının sorumlu olduğunu söylerler. Ayırıcı özellik yaklaşımını savunan psikologlar, kişinin ayırıcı özellikler yelpazesini oluşturan kişilik özelliklerinden bazılarını sahip olduğunu söylerken, biyolojik yaklaşımı savunan psikologlar kişilikteki bireysel farklılıkları açıklamak için kalıtsal eğilimler ve fizyolojik süreçlere dikkat çekerler. Buna tepki olarak insancıl yaklaşım kişilik farklılıklarının ana nedeni olarak kişisel sorumluluk ve kendini onaylama duygusunu gösterir. Davranışsal / sosyal öğrenme kuramcıları, tutarlı davranış kalıplarını koşullanma ve sosyal beklentiler sonucu olarak açıklarlar. Bilişsel yaklaşımı savunanlar ise, davranıştaki farklılıkları açıklamak için insanların bilgi işleme yöntemlerindeki farklılıkları incelerler.

Bu çalışmada benimsenen ayırıcı özellik yaklaşımı, zamana ve duruma göre değişmeyen, kararlı bireysel davranış farklılıklarını belirleyebileceğimizi söylemektedir. Ayırıcı özellik kuramcıları bir kişinin değil, bir özellik sürekliliğinin değişik noktalarında

bulunan insanların genel davranışlarını tanımlamaya çalışır. Gordon Allport bilinen ilk ayırıcı özellik kuramcısıdır. Alana yaptığı katkılar arasında temel ve ikincil ayırıcı özellikler, bireyi grup normlarına göre ya da kendi içinde inceleme, işlevsel otonomi ve benlik vardır. Diğer bir ayırıcı özellik kuramcısı Henry Murray kişiliğin temeli olarak, psikolojik kökenli gereksinimleri göstermiştir. Murray'a göre bir gereksinim, kişinin gereksinim hiyerarşisinde aldığı yere ve içinde bulunduğu duruma göre, o kişinin davranışını etkileyecektir. Raymond Cattell ise, kişiliğin temel yapısını belirlemekle ilgilenmiştir. Faktör analizi adlı istatistiksel bir işlem kullanarak insan kişiliğini oluşturan temel özellikleri bulmaya çalışmıştır. Allport'la başlayan, Cattell ve Eysenck'le devam eden ayırıcı özellik çalışmaları ve kişiliğin temel boyutlarını belirleme çabaları 1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında Robert McCrea ve Paul Costa'nın çalışmaları ile yeni bir noktaya gelmiştir. Kişiliğin sürekliliğini ve yapısını incelemek amacıyla faktör analizini kullanan bu iki araştırmacı öncelikle dışadönüklük ve nevrozizm boyutlarına odaklanmış ancak kısa süre sonra "deneyime açıklık" adını verdikleri yeni bir boyut keşfetmişlerdir.

1985 yılına kadar üç faktörlü modeli savunan McCrea ve Costa 1983-85 yılları arasında gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda kişiliğin beş temel boyutu olduğunu keşfetmişler ve bu beş boyutun ölçülebilmesini sağlayan bir ölçme aracı geliştirmişlerdir (Costa ve McCrea, 1985, 1992). Daha önce geliştirmiş oldukları üç boyutlu ölçeğin gözden geçirilmesi sonucunda geliştirilen bu yeni beş faktörlü ölçek, 1992 yılında yeniden gözden geçirilerek kişiliğin beş temel boyutunu ölçen ve oldukça yaygın olarak kullanılan bir ölçme aracı haline gelmiştir (Feist ve Feist, 2006).

Söz konusu bu beş boyuta belirli bir teorik model ya da yaklaşıma bağlı olarak değil, yapılan araştırmalar sırasında insanların kendilerini tanımlamak için kullandıkları terim ve sıfatlardan istatistiksel analizler sonucu ulaşılmıştır. Çok sayıda veriyi kolaylıkla çözümlenmeye olanak veren bilgisayarların ve istatistik programlarının geliştirilmesiyle birlikte, faktör analizini kullanarak kişiliğin temel boyutlarını araştırma çalışmaları daha da yaygınlaşmış ve farklı araştırmacıların farklı örneklemeler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda beş temel kişilik boyutuna ilişkin kanıtlar elde edilmiştir.

Başlangıçta yalnızca kişilik özelliklerinin sınıflaması olan bu beş faktör zaman içinde bir kişilik kuramına dönüşmüştür. Elde edilen tutarlı bulgularla kişiliğin yapısını oluşturan şeyin ne olduğu sorusuna doyurucu bir yanıt bulduklarını düşünen McCrea ve Costa kişiliğin boyutlarını tanımlamanın yeterli olmadığını, bu boyutların açıklanması

gerektiğini düşünerek kuram geliştirme çabasına girmişlerdir. Klinik deneyler ve speklasyonlara dayalı olarak geliştirilen kendilerinden önceki kuramlara karşı çıkan McCrea ve Costa, bu kuramların yerini gelişen ve çağdaş amprik araştırma bulgularına dayanan yeni kuramlara bırakması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Çağdaş kişilik araştırmalarının öncülerinden olan McCrea ve Costa tanımladıkları beş kişilik boyutunun ya da bunlarla ilgili araştırma bulgularının bir kişilik kuramı oluşturmak için yeterli olmadığını, iyi bir kişilik kuramının, elde edilen bu bulguları tutarlı bir bütün oluşturacak şekilde organize etmesi gerektiğini belirtmişlerdir (İnanç, Yerlikaya, 2012).

Yakın zamanda yapılan araştırmalar, kişiliğin beş temel boyut üzerinde oluştuğuna dair tutarlı kanıtlar bulmaktadır. Tartışmaya açık olsa da, günümüze dek gelen kanıtlar, beş faktörlü modeli desteklemektedir (Burger, 2006).

Beş Faktör Modeli insan kişiliğini tanımlamak için kavramsal bir model içinde beş farklı değişkeni birleştiren tanımlayıcı bir çerçevedir (Srivastava, 2008). Farklı araştırmacılar farklı kişilik verilerini kullanarak kişiliğin beş boyutuna dönük kanıtlar bulmuştur Costa ve McCrae, 1988; Digman, 1990; Goldberg, 1990, 1992; McCrae ve Costa, 1986b, 1987; Noller, Law, & Comrey, 1987; Peabody & Goldberg, 1989; (Burger, 2006). Faktörlerin adları ve sayısı konusunda hâlâ bir görüş ayrılığı olsa da, beş faktör, değişik yöntemler kullanılarak yürütülmüş çalışmalarda o kadar sık ortaya çıkmıştır ki, araştırmacılar artık bu faktörlere Büyük Beşli adını vermişlerdir. Araştırmacılar, önceleri kaç faktör bulabilecekleri ya da kişiliğin temel boyutlarının nasıl olabileceği konusunda bir kurama sahip değildi, sadece elde ettikleri verileri değerlendirdiler. Sonuç olarak, hangi özelliklerin birbiriyle grup oluşturduğunu gördükten sonra, bu beş boyutu tanımlayacak kavramlar geliştirmeye başladılar. Farklı araştırmacılar farklı isimler kullanmış olsa da bu boyutlar için en sık kullanılan kavramlar Nevrotiklik, Dışa dönüklük, Deneyime Açıklık, Uyumluluk ve Öz disiplindir (Burger, 2006).

2.1.1. Kişiliğin Boyutları

McCrae ve Costa da Cattell ve Eysenck gibi kişiliğin yapısını oluşturan temel boyutların iki kutuplu bir süreklilik arz ettiğini ve normal dağılım özelliği sergilediğini kabul etmektedir. McCrea ve Costa'nın (2003) faktör analizi çalışmaları sonucunda keşfettikleri beş temel kişilik özelliği, nevroizm, dışadönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk ve öz-disiplindir.

Nevrotizm / Nevrotik Kişilik (Duygusal dengesizlik) Nevrotik kişiliğe sahip bireyler, kendilerine güven duymazlar, yaptıkları her işten kaygı duyarlar, stresli ve gergin, duygusal açıdan dengesizdirler. Bu boyutta yüksek puan alan bireyler kaygılı, güvensiz, kendine acıyan, duygusal ve stresle ilişkili ruhsal rahatsızlıklara daha yatkın kimselerdir. Nevrotik bireyler, negatif duygular, düşmanlık, uygun olmayan duygusal ifadeler gösterme eğilimindedirler (Weaver, 1991: 1293-1299). Bu boyutta düşük puan alan bireyler ise aşırı ve uyumsuz duygusal tepkilere yatkın olmayan, sakin, rahat ve iyi uyum göstermiş kimselerdir. Üzüntü, öfke, kaygı ve suçluluk gibi pek çok olumsuz duygu çeşidi bulursa da, araştırmalar bu olumsuz duygulardan birine eğilimi olan insanların genellikle diğerlerine de eğilimli olduğunu göstermiştir. Nevrotiklik düzeyi düşük olan bireyler sakin, iyi uyum göstermiş, aşırı ve uyumsuz duygusal tepkilere yatkın olmayan kişilerdir.

Dışadönüklük / Dışadönük Kişilik, McCrea ve Costa'nın sınıflamasındaki ikinci boyut dışadönüklüktür. Bu boyutun bir ucunda aşırı dışa dönükler, diğer ucunda ise içe dönükler bulunur. Dışadönüklük sosyal, atılgan, sıcak, maceraperest, neşeli, kaygısız kişileri karakterize etmektedir (McCrae ve Costa, 1980). Dışadönük kişiler pozitif olaylar, özellikle sosyal olaylardan hoşlanma eğilimindedirler (Weaver, 1991). Bu boyutta yüksek puan alan bireyler eğlenceyi seven, konuşkan, şakacı, sevecen ve sosyal kişilerdir. Bu boyutun diğer ucunda ise içedönüklük yer alır. İçedönükler, dışadönüklerin sergiledikleri özelliklere sahip olmasalar da bu onların asosyal ve enerjisi olmayan kimseler olduğu anlamına gelmez. İçedönükler daha çok çekingen, mesafeli, ketum, sessiz, edilgen ve yalnızlığı seven kimselerdir (McCrea ve Costa, 2003). İçe dönükler genellikle bu özellikleri göstermezler ama asosyal ve enerjisi olmayan kişiler olduklarını söylemek de yanlış olur. Araştırmalar, dışa dönüklerin içe dönüklere göre daha çok arkadaşı olduğunu ve sosyal ortamlarda daha çok zaman geçirdiklerini göstermiştir.

Deneyime Açıklık / Deneyime Açık Kişilik, kişiler arası ilişkilerde açık olmaktan çok, deneyimlere açık olmak anlamındadır. Deneyime açıklık boyutunda yüksek puan alan kişiler bağımsız, meraklı, deneyimlerin farklı yüzlerini anlamaya istekli yaratıcı kişiler olarak karakterize edilir (McCrae ve Costa, 1980). Deneyime açıklık boyutu insanları yeni deneyimlere açık olma ve alışkanlıklara bağlı olma sürekliliği üzerinde bir noktaya yerleştirir. Sürekli olarak farklı ve çeşitli deneyimler arayışında olan insanlar deneyime açıklık boyutundan yüksek puan alacaklardır. Bu kişiler bağımsız düşüncelere sahip kişiler olup geleneksel değerleri sorgulama eğilimindedirler. Düşük puan alan

bireyler ise geleneksel değerleri korumaya ve belirli bir yaşam tarzını sürdürmeye eğilimli, yeni Őeylerden, insanlardan ya da deneyimlerden alışık oldukları Şeyleri, insanları ve deneyimleri tercih eden kimselerdir. Özetle deneyime açık kimseler meraklı, hayal gücü geniş, yaratıcı ve özgürlükçü insanlardır. Bu boyutta düşük puan alanlar ise geleneksel, ayakları yere basan, tutucu ve fazla meraklı olmayan kimselerdir (McCrea ve Costa, 2003).

Uyumluluk / Uyumlu Kişilik, insan uyumluluğunun boyutunu gösterir (Popkins, 1998). Uyumluluk boyutu insanları uysallık ve acımasızlık sürekliliği üzerinde bir noktaya yerleştirmektedir. Bu boyuttan yüksek puan alan bireyler uysal, güvenilir, yardımsever, cömert, kabul edici ve iyi huylu insanlardır. Bu boyutun diğer ucunda ise şüpheci, eleştirici, çabuk kızan, cimri ve düşmanca insanlar yer alır. Uyumluluk boyutunda yüksek puan alan bireyler işbirliğine, bu boyuttan düşük puan alanlar ise rekabete daha yatkındırlar. Uyumlu insanlar işbirliğini rekabete tercih eder. Uyumluluğu düşük insanlar, çıkarları ve inançları için kavgayı göze alır. Araştırmacılar uyumlu insanların, uyumsuzlara göre daha hoş sosyal ilişkileri olduğunu ve daha az kavga yaşadıklarını belirtir Berry & Hansen, 2000; Cote & Moskowitz, 1998; Jensen-Campbell & Graziano, 2001; (Burger, 2006)

Özdisiplin / zdisiplinli Kişilik, ne kadar kontrol ve disiplin sahibi olduğumuzu gösterir. Bu boyutun yüksek ucunda yer alan kişiler düzenli, kontrollü, plan doğrultusunda hareket eden, organize ve başarı yönelimli, kararlı kişilerdir. Düşük ucunda yer alanlar ise dikkatsiz, dikkati kolay dağılan, ihmalkr kişilerdir (McCrea ve Costa, 2003).

2.2. Benlik Kurgusu

Benlik Kurgusu bireylerin kendileri ve toplumdaki diğer bireyler ile olan ilişkileri ile ilgili bilgi, duygu, düşünce, tasarım, davranış ve tutumlarıdır. Benlik kurgusu bireyin “diğerlerinden ayrı olarak kendisi ve diğerleri ile ilişkilerine dair duygu, düşünce ve eylemlerinin bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Singelis, 1994: 581; Singelis ve Sharkey, 1995). Markus ve Kitayama (1991) insanların kendilerini, diğerlerini ve diğerleri ile kendilerinin ilişkilerini anlama ve açıklama biçimlerini kültürün etkilediğini ileri sürmektedirler. Markus ve Kitayama (1991)’ya göre bireyin duygu, düşünce ve güdülerini çeşitli Őekillerde etkileyen ve bireye yol gösteren iki farklı benlik kurgusu biçimi tanımlanabilir. Bunlar: bağımsız benlik kurgusu ve bağlaşık benlik kurgusudur.

Bağımsız ve bağlaşıklık benlik kurguları arasındaki temel fark bu benlik kurguları tarafından vurgulanan diğerleri ile kenetlenme (connectedness) ve ayrışıklığın (separeteness) derecesidir (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994). Markus ve Kitayama 'ya (1991) göre bağımsız benlik kurgusunun temel özelliği benliğin bağımsız ve özerk bir kişi olarak algılanmasıdır. Benlik sosyal bağlamdaki ilişki ve rollerden ayrı, istikrarlı, eşsiz ve sınırları belli bir varlık olarak görülür. Bağımsız benlik kurgusunda davranışları düzenleyen temel güç düşünce, duygu, amaç, yetenek ve ihtiyaç gibi bireyin içsel özellikleridir ve diğerlerinin içsel özelliklerinden önce gelir. Bu içsel özellikler süreklilik ve devamlılık gösterir. İçsel özelliklerini ve kendi amaçlarını gerçekleştirme, kendini ifade etme, eşsiz olma, grupta sivrime ve açık iletişime önem verme bağımsız benlik kurgusunu oluşturan öğelerin içerdiği özelliklerdir (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994).

Bağımsız benlik kurgusu ayrışıklık, bireysellik ve kendine özgü olmanın idealleştirildiği ve vurgulandığı bireyci Batı kültürlerini temsil etmektedir. Bireyci Batı kültürlerinde bireylerin bu tip benlik kurgusuna sahip olma eğilimlerinin yüksek olduğuna yönelik iddialar çeşitli çalışmalarda desteklenmiştir (Singelis 1994, Yamada ve Singelis, 1999).

Buna karşın bağlaşıklık benlik kurgusunun temel özelliği, benliğin diğerleri ile bağlı ve daha büyük bir bütünün parçası olarak algılanmasında yer alır. Bağlaşıklık benliğe sahip olan kişi bir gruba ait olmaya ve uymaya çalıştığı için yukarıda bahsedilen içsel özellikler bireyin içinde bulunduğu duruma göre değişebilmektedir (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994). Diğer bir ifade ile bağlaşıklık benliği olan kişi bir grupta içsel niteliklerini göstermez ve vurgulamaz. Grubun amaçları ve ihtiyaçları bireyin ihtiyaç ve arzularından önce gelir (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994). Bu nedenle bağlaşıklık benlik sosyal bağlama göre değişebilen ve esnek olan ilişkisel bir benliktir. Statü, rol ve ilişki gibi dışsal, kamusal özelliklere önem verme, ait olma ve uyma, uygun davranışı gösterme, dolaylı iletişim kurma ve diğerlerinin düşüncelerini okuma bağlaşıklık benlik kurgusunu oluşturan öğelerin içerdiği özelliklerdir. Kişiler arası ilişkilerde uyum ve çeşitli durumlara uyma yeteneği bağlaşıklık benlik kurgusu için benlik değerinin kaynağıdır. Bu nedenle bağlaşıklık benlik dolaylı olarak iletişimde bulunma ve diğerlerinin duygularına ve ifade edilmemiş olan düşüncelerine ihtimam gösterme eğilimindedir.

Davranışlar bağlaşıklık benlik doğrultusunda düzenlenirken diğerlerine, ilişkilere ve bağlamsal faktörlere dayanılır (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994). Bağlaşıklık benlik kurgusu Batılı olmayan (toplulukçu) sosyal sistemleri temsil etmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Bu kültürlerde uyumlu etkileşim ve kurallara uyma yoluyla insanların bağlılığına önem verilir (Singelis ve Sharkey, 1995). Toplulukçu veya Batılı olmayan kültürlerde bireylerin bu tip benlik kurgusuna sahip olma eğilimlerinin yüksek olduğuna yönelik iddialar çeşitli çalışmalarda desteklenmiştir (Singelis, 1994, Yamada ve Singelis, 1999). Araştırmacılar önceleri sıklıkla bağımsız ve bağlaşıklık benlik kurgularını bir boyutun zıt kutupları olarak kavramlaştırmış olmalarına rağmen, günümüz çalışmalarında ayrı boyutlar olarak ele alınmasının daha uygun olduğu ileri sürülmektedir (Cirhinlioğlu, 2006)

2.3. Müzik Tercihleri

“Wagner’s music is better than it sounds” Mark Twain ¹

“Every time I listen to Wagner, I get the urge to invade Poland” Woody Allen²

Müzik tercihini konu edinen araştırmalarda *müzik tercihi*, *müzikal beğeni* ya da *müzik beğenisi* gibi terimler karşımıza çıkar. Tercih, en genel haliyle, belirli bir şeyi seçmek ya da bir şeyin diğer şeylere göre avantajlı olması durumu, iki ya da daha çok alternatiften seçim yapmak olarak tanımlanmaktadır. Müzik tercihi ek olarak, içinde ilgi, değer, tutum, estetik ve duygusal tepkileri de barındıran bir etkileşimdir. Müzik alanındaki duyuşsal tepki literatürü için terimler listesi önerdiği çalışmasında Price, müzik tercihini, sözel ve davranışsal tercih olarak iki farklı alt başlıkta ele almıştır.

Sözel müzik tercihini, eğitim ve aile çevresi ile gelişen, müzikal biçim, simetri derecesi, toplumsal baskı ve hoşlanma derecesi gibi sosyal ve müzikal faktörlere dayanan ispatlanmış sözel (konuşma ya da yazma) eylem, davranışsal müzik tercihini, konser katılımları, albüm/ kayıt satın alımları ve spesifik bir türü dinlemek gibi sözel olmayan farklılık gösteren tepkiler olarak tanımlamıştır (Price, 1986: 153-155).

Müzikal beğeni ise, çoğunlukla, kişinin belirli bir müzikal uyarana, müzik türlerine, bestecilerine ya da yorumcularına gösterdiği kapsayıcı, kararlı, uzun süreli

¹ Wagner’in müziği duyulduğundan daha iyidir.

² Ne zaman Wagner dinlesem Polonya’yı işgal etmek için dayanılmaz bir istek duyarım.

eğilimlerdir. Müzik tercihini daha kısa süreli, müzikal beğeniye ise daha uzun vadeli değerlendirebiliriz. Bir bakıma, kısa süreli tercihler, uzun vadeli beğenileri oluşturmaktadır. Müzikal beğenin diğer toplumsal yapılardan farklı olarak, mutlak ya da mistik özellik göstermediğini belirten (Mueller 1956), onun bu çok yönlü ve esnek yapısı nedeniyle sosyal bir görünüşü olarak görülmesi gerektiğine vurgu yapar.

Yıllar içerisinde, müzik tercihleri üzerine farklı yaklaşım, teori ve modeller oluşturulmuştur (Konecni 1982, Zuckerman 1986, LeBlanc 1982, Rentfrow-Gosling 2003, Juslin-Vastfjall, 2008). Ancak, net ve bütün boyutları açıklayan bir model henüz geliştirilmemiştir. Konunun daha kolay anlaşılması bakımından, üç başlık altında bu yaklaşımlar verilecektir:

1. Dinleyici ve Tür / Stil Odaklı
2. Uyarılma, Bilişsel, Nöro-psikolojik
3. Bütünsel / Birleştirici

2.3.1. Dinleyici ve Tür / Stil Odaklı Yaklaşımlar

Bu yaklaşımlar temelde müzik tercihlerini dinleyicinin kendisinden kaynaklanan bir takım farklılıklara ya da müzik türü farklılıklarına dayandırmışlardır. Örneğin bireyin rock müzik tercihi onun nasıl bir dinleyici tipi olduğuyla ilgili olabilir ya da müzik türlerini bireysel özelliklerle bağlantılı olarak sınıflandırarak yoğun ve isyankâr müzikleri belirli kişilik tipleri tercih eder gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Dinleyici tiplerinden başlarsak, Mursell, üç tip dinleyici tanımlamıştır: müziğin yapısal unsurlarından zevk alan entelektüel dinleyici, hissi tepkiler veren duygusal dinleyici ve özellikle ritmik unsurlara şarkı söyleyerek ya da devinimlerle eşlik eden devinimsel dinleyici (Mursell, 1937: 201).

Adorno, müziğin entelektüel bir olgu olduğunu belirterek, farklı bir dinleyici sınıflandırması yapmıştır. Bu sınıflamanın en tepesinde bütün müzikal yapılara ve nüanslara hâkim olan uzman dinleyici (expert listener) yer alır. Ardından sırasıyla, müzikal detayların ötesinde duyabilen ancak yapısal algılamada eksikleri olan iyi dinleyici (good listener), temel müzikal bilgilerle ilgili olan kültürel tüketici (culture concumer), entelektüel olmayan hissi dinleyici (emotional listener), muhalif dinleyici (protest listener), eğlence dinleyicisi (entertainment listener) ve müzikal olmayan dinleyici (unmusical/anti-musical listener) gelir (Adorno, 1976: 2.3,4).

Behne (1997) de farklı bireysel dinleme stilleri olabileceğini öne sürerek bunları şöyle ifade etmiştir: müzikle hangi duyguların belirtildiğine odaklanan duygusal dinleme, belirli bir çalgının partiyonunu takip etmeye çalışan ayırarak dinleme, geçmişe dair şeyleri hatırlamaya odaklanan sentimental dinleme ve duygusal dengeye, iyi hissetmeye odaklanan dengeleyici dinleme.

Tercihler ve kişilik arasındaki bağlantılar üzerine çalışan, Rentfrow ve Gosling ise (2003), müzik tercihlerinin dört bağımsız boyut şeklinde organize olabileceğini öne sürmüşlerdir. Hazırladıkları, Kısa Müzik Tercihi Testi'nde:

1. Yansıtıcı ve karmaşık (reflective ve complex), jazz, klasik
2. Yoğun ve isyankâr /asi (intense ve rebellious) rock, metal
3. İyimser ve alışlagelmiş (upbeat ve conventional), soundtrack, pop
4. Enerjik ve ritmik (energetic ve rhythmic) rap/hip-hop, elektronik/dance

Ardından bu boyutlar ve kişilik arasındaki bağlantıları araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarında, 1. boyutu tercih edenlerin aynı zamanda aktif hayal gücüne, çeşitli estetik deneyimlere sahip oldukları ve kendilerini entelektüel ve hoşgörülü olarak tanımladıkları görülmüştür. 3. boyutu tercih edenlerin daha dışadönük, uyumlu, muhafazakâr ve yeni deneyimlere çok açık olmadıkları ortaya konmuştur. Bu yaklaşım, kişilik özellikleri, bilişsel yetiler ve benlik oluşumunu müzik tercihlerinde 3 önemli faktör olarak görmektedir.

2.3.2. Uyarılma, Bilişsel, Nöro-psikolojik Yaklaşımlar

Bu yaklaşımların bazıları estetik tercihlerin temelinde nöro-psikolojik etkenlerin olduğunu bazıları da kişilerin uyarılmışlık düzeylerini dengelemek için farklı tercihler yaptıklarını öne sürerler.

Deneysel estetik alanında tercihlerle ilgili iki teori öne sürülmüştür: ilki, fizyolojik uyarılma teorisi, ikincisi, bilişsel faktörlere vurgu yapan prototipler modeli. Deneysel Estetik, tercihlerin beyin üzerinde bir takım nöro-psikolojik etkileri olduğunu savunmaktadır. Bu teori, bireylerin estetik tercihlerinin, onların uyarılma potansiyelleri ile ilgili olduğunu öne sürmektedir. Berlyne tercihi, kişinin uyarılma seviyesi ile müzik unsurunun uyarılma özellikleri arasındaki etkileşim olarak tanımlamıştır yani bilişsel yetilerle estetik tercihler arasında bağ olduğunu öne sürer. Bilişsel olarak daha karmaşık

insanlar karmaşık tercihlerde, az karmaşık insanlarsa daha az karmaşık tercihlerde bulunurlar. Berlyne' e göre uyarılma potansiyeline etki eden değişkenler 3 kategoride toplanır. Birincisi psiko-fiziksel değişkenler, müziğin temposu ya da şiddeti gibi, ikincisi çevresel değişkenler, müzikal uyarının belirgin/açık değeri, ya da anlamlılık düzeyi gibi, üçüncüsü de collative değişkenler. Bu üçüncü değişken kategorisi, karmaşıklık ve aşinalığı belirtir, buna göre karmaşıklık düzeyi yükseldikçe uyarılma potansiyeli artar yine aşinalık olmayan müzikal uyarılara verilen uyarılma potansiyeli daha yüksektir.

Bu etkileri ölçmek için de laboratuvar ortamında katılımcılara müzikal uyarılar uygulanmış, dinledikleri pasajları ne kadar ve ne oranda sevdikleri sorularak ya da birtakım fiziksel göstergelere bakılarak, (nabız, galvanik deri tepkisi) ve diğer sinir sistemi uyarılmalarına bakılarak katılımcıların tepkileri tespit edilmiştir. Örneğin heavy – metal fanları country müzik fanlarına göre daha yüksek uyarılmışlık seviyesi göstermişler (Govensmith – Bloom 1997) ya da nevroitik ve dışadönükler daha pes frekans içeren tercihler yapmışlardır bu da onların çevresel uyarın ihtiyacını karşılıyor olabilir. (McCown 2007, Pearson, Dollinger 2003). Berlyne' nin (1971) oluşturduğu teori, yetmişlerden doksanlara kadar bu alandaki çalışmalara etki etmiştir. (North, Hargreaves 2008: 76-78).

İnsanların çoğunlukla zihin tarafından daha kolay sınıflandırılan şeyleri tercih ettiğini, uyarınları özet bir zihinsel şema ya da prototiple birleştirerek en uygun kategoriye dâhil ederek seçtiklerini öne süren prototipler modeli günümüzde Colin Martindale adıyla (1988) anılmaktadır. Bu yaklaşıma göre, zihin tarafından prototipik olarak kodlandırılan uyarılar atipik olarak kodlandırılan uyarılara göre daha aktif durumdadırlar çünkü daha sık kullanılırlar. Dolayısıyla Martindale tercihlerin prototiplerle pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu öne sürmüştür.

Tercihlerle ilgili araştırmalarda incelenen bir diğer faktör de dinleme ortamı olmuştur. Müzikal beğeni üzerinde fiziksel dinleme ortamının etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda, Konecni (1982) uyarılma temelli yaklaşımı geliştirmiştir. Hayatın günlük rutini içerisinde konuşurken, yemek yerken, dinlenirken, insanların farklı müzik tercihleri sergilediklerini belirten Konecni, bu durumda müzik ve müzik tercihlerinin zaman ve mekândan izole edilemez, değişen ve dönüşen olgular olduklarını ifade eder. Kişi çevresiyle sürekli etkileşim içinde olurken, ruh halini duygu durumunu optimize etmek için müziği kullanır öfkeli aşırı uyarılmış birinin sakinleştirici müzik, canlanmak isteyen

kişinin tempolu müzik tercih edebilir. Müzik ruh halini ruh hali de müziği etkileyerek bir döngü oluşturmaktadırlar.

Müzik tercihi alanında özellikle son yıllarda, kişilik parametreleri üzerine giderek artan çalışmalar vardır. Müzik tercihlerimiz farklı bireysel özelliklerimizi göstermede önemli göstergeler olabilirler, insanlar sosyal, kültürel ve bireysel değerlerini pekiştirmek ve yansıtmak için kendilerini tam anlamıyla yansıtan tercihler yapmaktadırlar. Bu paralelde (North ve Hargreaves 1999) insanların müziği değer ve eğilimlerini yansıtmak için bir rozet gibi kullandıklarını belirtmişler, bu bir bakıma sosyal kimlik kullanımı olarak da değerlendirilebilir.

Tabi ki kişilik dışında, sosyo-ekonomik durum, yaş ve cinsiyet gibi değişkenler de bu başlığın içinde incelenmiş ve incelenmektedirler. Örneğin Le Blanc (1991), çocukların farklı türlere daha toleranslı olduğunu, ergenlikte bu tolerans kaybolduğunu, ergenlikten olgunluğa geçişte kısmen geri dönüp, yaşlılıkta ise bazı türlerin tekrar dışlandığını belirtmiştir. Kişilik ve müzik tercihleriyle ilgili araştırmalarda, kişiliğin müzik tercihinin direkt nedeni olabileceği ya da kişiliğin müzik ve müzik tercihleriyle olan kişisel bağlantı seviyelerini etkileyebileceği düşünülmüştür. Bütün tercih ve kişilik odaklı araştırmalar kültürel ve çevresel etkileşimlerin de müzik tercihlerinde mutlaka etkili olduklarını vurgulamışlardır.

Cattell ve Anderson 1953 te jazz ve klasik müzik odaklı bir müzik tercih testi (I.P.A.T.) geliştirip faktör analizi kullanarak 12 müzik tercih faktörü belirlediler. Böylelikle müzik kişilik ilişkisini ilk çalışanlar oldular.

Cattell'in yanı sıra Eysenck'in kişilik argümanı da bu çalışmalarda çok etkili olmuştur. Eysenck ve Eysenck (1975) içe dönüklerin süper-optimal (en uygun) seviyede kortikal uyarılmışlık yaşadıkları için, uyarılmışlık seviyelerini düşürmeye ihtiyaç duyduklarını ve partiler, diyaloglar gibi sosyal uyarımlardan kaçındıklarını belirtmiştir. Dışadönüklerinse bunun zıttı olarak, uyarılmışlık seviyelerini yükseltmeye ihtiyaç duydukları için, bahsedilen uyaranlara eğilim gösterdiklerini ortaya koymuştur. Dolayısıyla içedönükler yalın, yavaş, sakin, tanıdık tercihler yaparken dışadönükler karmaşık, hızlı, yüksek tercihlere meyillidirler. Yani, müzik kişilik boyutlarını dengelemektedir. Bu savı destekleyen, Payne (1967), içedönüklerin formal yapıda müzikleri tercih ettiklerini, dışadönüklerin ise duygusal olarak daha uçlarda tercihler sergilediklerini belirtmiştir. Müzik tercihlerinin kişiliği nasıl yansıttığına dair Rentfrow

ve Gosling 2006 tarihli çalışmalarında da bazı görüşler öne sürmüşlerdir: birincisi kişiler tamamen hoşlarına giden sesleri tercih ediyor olabilir, örneğin, dışadönük kişiler koral müzik sevebilirler çünkü insan sesi severler. İkincisi, uyarılma seviyelerini dengelemek için faydalanıyor olabilirler (Sloboda, O' Niell 2001) örneğin uyumlu insanlar yatıştırıcı müzik tercih ederek dinginlik seviyelerini koruyabilirler. Üçüncüsü, kişilerin sosyal kimlik anlamında kendilerini ve diğerlerini tanımlama belli etme isteği etkili olabilir, örneğin, entelektüel bireyler daha sofistike bir imaj verdiği için karmaşık tercihler yapabilirler.

Benzer şekilde, (Chamarro, Pre-muzic, Swami, Furnham 2008) nevroitiklerin duygu durum dengelemesi için, dışadönüklerin arka plan unsuru olarak, deneyime açıkların ise bilişsel anlamda kullandıkları öne sürülmüştür. Bu noktada özellikle dikkati çeken nokta şudur; kişilik ve müzik tercihi araştırmalarının çoğunda, müzik tercihleriyle en fazla ve özellikle dışa dönüklük ve deneyime açıklık olarak adlandırılan iki kişilik boyutu ilişkili çıkmışlardır (Dollinger 1993, Rawlings ve Ciancarelli 1997, Rentfrow, Gosling 2006, Delsing 2008, Zweigenhaft 2008)

Öte yandan kişilik ve müzik tercihleri çalışan bazı araştırmacılar da, müzik tercihlerinin kişiliğin belirli yönlerini dengelemekten çok, söz konusu yönleri yansıttığını öne sürmüşlerdir. Zuckerman'ın (1979) heyecan arama/meyili ölçeği "sensation seeking scale", bu konudaki birçok araştırmada kullanılmıştır.

Burada sözü edilen 'sensation seeking', değişime, alışılmışın dışında olana, karmaşık deneyimlere olan ihtiyacı ve bir takım fiziksel ve sosyal risklere rağmen bu deneyimler içinde olma isteğini ifade eder. Little ve Zuckerman (1986) heyecan arayışında yüksek değer alanların, müziği günlük hayat aktivitelerinin arka plan unsuru olarak değerlendirmediklerini, müzikle duygusal boyutta iç içe olmayı sevdiklerini ortaya koymuşlardır. Aynı araştırmada rock, heavy-metal ve punk müzik tercihi heyecan arama (sensation seeking) ile pozitif ilişkili, dini müzik tercihi ise negatif ilişkili bulunmuştur. Başka başka araştırmalar da, heyecan arayışı ile uyarımı yüksek müzik tercihleri arasında özellikle rock-hard rock arasında direkt bağlantılar bulmuşlardır.

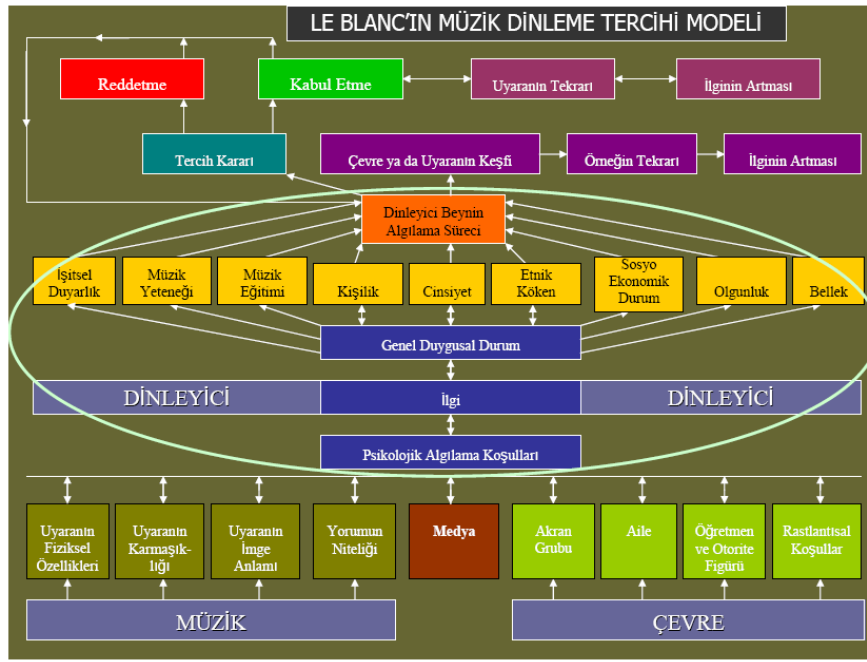
Son dönem çalışmalarından, (Juslin ve Vastfjall, 2008) insanların nasıl farklı tercihler yaptığına, müziğin bireylerde hangi duygusal bilişsel noktaları uyandırdığına ilişkin altı mekanizmalı bir çerçeve sunmuşlardır. Brainstem reflex (beyinkökü refleksi), müziğin bir ya da fazla temel akustik özelliği beyin kökü tarafından acil ya da önemli bir

olayı işaret etmek üzere algılanmaktadır. Evaluative conditioning (değerlendiren koşullanma), ilgili müzikal uyaran başka bir uyaranla sık sık pozitif ya da negatif olarak eşleşmektedir. Emotional contagion (duygusal bulaşma), dinleyici, müziğin duygusal ifadesini algılamakta ve onu taklitle/mimikle içselleştirmektedir. Visual imagery (görsel imgeleme), dinleyici görsel imgeler hayal etmektedir. Episodic memory (olaysal bellek), ilgili müzikal uyaran kişisel bir hatırayı canlandırıyor. Musical expectancy (müzikal beklenti), müziğin spesifik bir özelliği dinleyen, melodinin devamıyla ilgili beklentilerini onaylamakta, ertelemekte ya da beklentisine uymamaktadır.

Kullanım ve doyum/hoşnutluk yaklaşımı (uses and gratification model) (Rosengren, K. E. Wenner, L. A. & Palmgreen, P. 1985, Hall 2005) ağırlıklı olarak birey medya ilişkisi üzerinde durmakla birlikte, estetik tercihler dolayısıyla müzik tercihleri üzerine de söz söylemiştir. Artan müzik tüketimi-medya yönlendirmesi ve bireyin kişilik özelliklerinin karşılanması üzerinden konuyu ele almıştır. İnsanların belirli müzik türlerini seçmesinde o müziğin tatmin ettiği belirli kişilik özelliklerini taşımalarının etkili olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre müzik tercihleri iki şekilde incelenmiş: ruh hali (mood control) dengelenmesi için (Knobloch ve Zilmann 2002) sosyal kimliği belirginleştirmek, vurgulamak için Tarrant ve diğerleri 2001).

2.3.3. Bütünsel / Birleştirici Yaklaşımlar

Konunun çok boyutluluğu, tercihleri farklı yönlerden ele alan yaklaşımları doğurmuştur. Leblanc'ın İnteraktif Teorisi (1982) ve Hargreaves, Miell, MacDonald Karşılıklı Tepki Modeli (2005).

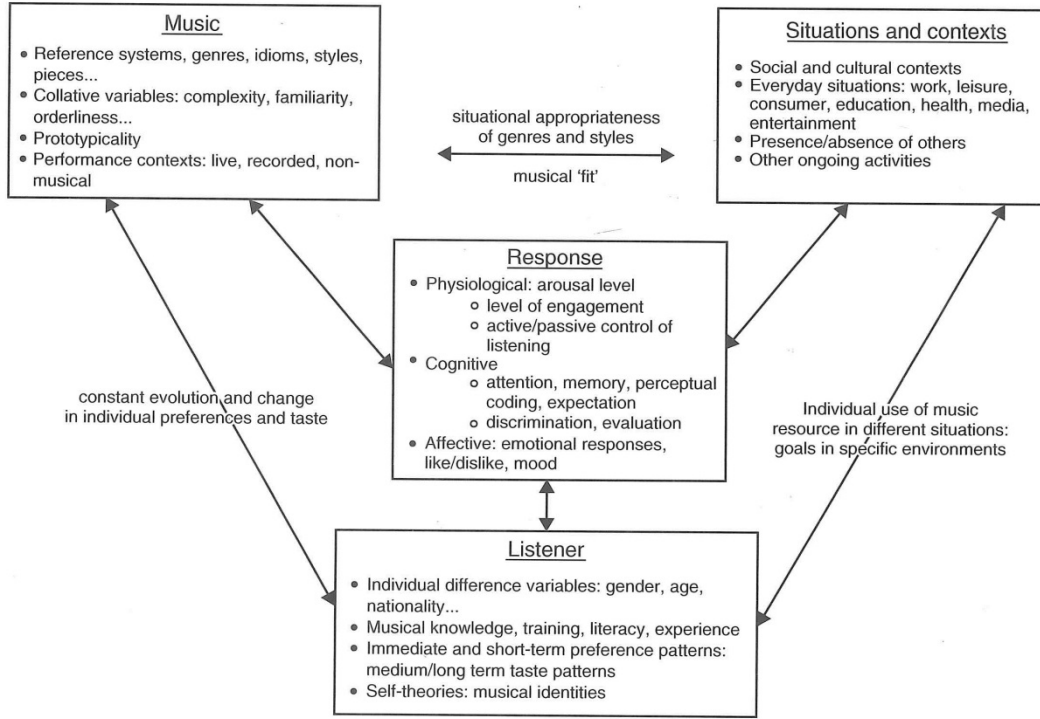
Şekil 1. LeBlanc Müzik Tercihleri Modeli (Erdal, 2009: 14)

LeBlanc, müzik, dinleyici ve çevre adı altında üç kategori oluşturmuştur. Bu kategoriler de kendi içinde alt bölümlere ayrılmaktadır. Müzikal uyaran, kültürel çevre ve dinleyici etkileşimleri ortaya konulmuştur. Örneğin dinleyicinin kültürel çevresi medya, sosyal grup, aile, eğitimciler, otorite figürleri gibi değişkenler içerir. Model buradan dinleyicinin belirli bir zamandaki tercihleri ile karakteristik yapısı arasında bağlantı kurar (dikkat ya da mental gelişim gibi) ki bunlar ardından gelecek olan davranışa etki edecektir.

Modelde her değişkenin diğerleriyle etkileşim içinde olması özellikle vurgulanır; “Müzik tercihi, müziğin karakteristikleri, dinleyenin karakteristikleri ve kültürel çevre tarafından etkilenen bir süreçtir” (LeBlanc, 1982: 29)

LeBlanc, çevre ve kültürün tercih oluşumunda anahtar rol oynamasına karşın, bireysel farklılık ve değişkenlerin de önemli olduğunu vurgular. Hatta her sosyal grupta pasif kabulleniş içinde olanlar olduğu gibi daha dirençli olup muhafazakâr olmayanların da olduğunu belirtir. LeBlanc'ın değindiği bu nokta aynı zamanda tercihler konusunda bireysel farklılıkların önemini vurgulamaktadır.

Şekil. 2 Hargreaves-North Karşılıklı Geribildirim Modeli (North, Hargreaves 2008: 124)

Karşılıklı Tepki Modeli Hargreaves, Miell ve MacDonald (2005). LeBlanc'ın modeli daha spesifik duygusal reaksiyonlar yerine sadece tercih etme ve etmeme ve müzikal beğenin uzun vadeli yanları yerine doğrudan tepkilerle sınırlı iken, karşılıklı tepki modelinde, müzik, dinleyen ve dinleme durumu etkileşim halindedirler ve müzik tercihlerinin herhangi bir aşamasında yer almaktadırlar. Hargreaves ve arkadaşları, bu etkileşim tanımlanmadan müzik tercihlerini anlamamızın mümkün olmadığını ve bütün bu etkileşimler laboratuvar ortamında değil hayatın içinde yer aldıkları için, müzik tercihleri araştırmalarında sosyo- psikolojik bakış açısına ihtiyaç olduğunu savunmaktadırlar. Daha çok müziğe verilen tepkiler üzerine odaklanarak, dinleyenin kişilik özellikleri, müziğin yapısı ve sosyal durum ya da ortam hep birlikte bu tepkileri etkiler fikri öne sürülmüştür.

Her iki modele zaman çerçevesinde bakıldığında; Leblanc, daha kısa süreli, anlık süreçle ilgili sistematik belirlemeler yaparken, Hargreaves ve arkadaşları, daha uzun süreli zamana yayılan belirlemeler yapmışlardır. Hali hazırda bütün bu müzik tercih sürecini kapsayacak bir modelin her iki ihtiyaca da cevap verebilmesi beklenebilir.

Zamanla, katılımcıların günlük müzikal beğenilerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını ortaya çıkarmak üzere derinlemesine görüşme yöntemiyle yapılan, naturalistik ve boylamsal yaklaşımlar ve çalışmalar da yapılmıştır (Greasley ve Lamont 2006). Kişilerin günlük hayatta müziği kendini dengeleme-özyönetim için, enerjisini dengelemek için, ya da sosyal durumlar, anlar ve paylaşımlar için bir hazırlayıcı fon müziği olarak kullandığı belirtilmiştir (Batt-Rawden ve DeNora 2005).

2.3.4. Kullanılan Ölçüm Araçları

Alan araştırmalarında laboratuvar ortamında ya da laboratuvar dışında, katılımcıların belirli parçalara ya da türlere psiko-fizyolojik tepkilerini ölçen, ya da bireylerin günlük hayat akışı içinde müzikle uğraşlarını, satın alma/tüketme oranlarını tespit eden, iki veya daha fazla müzikal uyaran arasındaki tercihlere odaklanan tercihsel dinleme paradigmaları/numuneleri (Therub, 2006), ya da katılımcının farklı türlerde ve kanallarda müzik dinleme sürelerini ölçen “operant müzik dinleme cihazı” Greer ve diğerleri 1974; North ve Hargreaves 2000) gibi, pek çok teknik, yol ve yöntem uygulanmıştır.

Ancak çoğunlukla tepkileri sözel olarak ölçen formlar ya da ölçekler (likert ölçeği) kullanılmaktadır. Oluşturulan birkaç müzik tercihi ölçeği de mevcuttur: ABD kayıt endüstrisinden alınan 60 müzik kategorisi üzerine kurulu Litle ve Zuckerman’ın Müzik Tercihi Ölçeği (1986), Rentfrow ve Gosling’in Kısa Müzik Tercih Testi (2003) bir diğeri de katılımcıların günlük müzikal beğenilerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını ortaya çıkarmak üzere yapılan derinlemesine mülakat yöntemi (DeNora 2000). Özellikle öz-bildirim ölçeklerinin genel, uzun vadeli tercihleri belirlemede daha çok kullanıldığı görülmektedir.

Bu çalışmalarda müzik türlerini kategorize etmek önemli bir noktadır. Bu yüzden çalışmalar genellikle belirli ve birkaç türle sınırlandırılmıştır. Büyük ihtimalle hiçbir çalışma bütün olası türleri içerebileceğini iddia edemez. Müzik tercihlerinin müzik stilleri/türlerine göre değerlendirilmesinin avantajları vardır. Birincisi, müzik stilleri insanların müzik tercihlerini düşündükleri ve yansıttıkları doğal bir formdur, ikincisi bir müzik stili, az ya da çok ana kategorinin çeşitli şarkı ve şarkıcılarını/bestecilerini içerir, üçüncüsü de, bir müzik stili, kültürler arası olma özelliğine sahiptir (Rentfrow, Gosling, 2003).

2.4. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın temel unsurlarına ilişkin yapılan literatur taramada, ülkemizde konuyla ilgili çok az çalışmanın olduğu, ilgili literatürün neredeyse tamamını yurt dışı kaynakların oluşturduğu görülmüştür. Yapılan taramalarda mümkün olduğunca konuyla direkt bağlantılı çalışmalar tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.4.1. Müzik Tercihleri ve Kişilik Boyutları

Burt C. (1939) bu erken tarihli araştırma Eysenck' in 4 tabakalı tipolojisinin insanların müzik tercihlerinde etkisi olup olmadığı üzerinde durarak, sabit dışadönüklerin klasik ya da barok müzik tercih ettiklerini, sabit içedönüklerin de klasik ve barok müzikten etkilendiklerini özellikle de daha bilişsel ve entelektüel müziğe yatkın olduklarını. Öte yandan değişken dışadönüklerin daha romantik stil ve besteciler tercih ettiklerini, Wagner, Strauss vb. değişken içedönüklerin de romantik stil eğilimleri olduğunu ama daha mistik ve impresyonist müziklere ilgi duyduklarını belirtmiştir.

Payne (1967) insanların tercih ettikleri müzikleri belirlemek ve özellikle kişiliğin bu tercihe etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Sonuçlar, her ne kadar çevresel etmenler tesirli olsa da, kişiliğin müzikal beğenide önemli bir temel faktör olduğunu göstermiş hatta içe dönüklerin formal yapıda parçalara daha eğilimli olduklarını, dışa dönüklerin ise hissi ve insanı yansıtan parçalara eğilimli olduklarını belirtmiştir. Nevrotizm boyutuyla klasik-romantik müzik beğenileri arasında tutarlı bir ilişkiye rastlanmamış, tam tersi bu müzik beğenisiyle sabit/dengeli boyut ilişkilendirilmiştir.

Neville (1985) araştırmacı tarafından iki farklı okulda öğrenim gören 14 yaşında toplam 93 öğrenciye, Eysenck' in içe dönük ve dışadönük kişilik boyutlarını ölçen J.E.P.I. ölçeği uygulanmış. Ek olarak pop ve klasik müzik türlerinden birer dakikalık dörder parça dinletilerek ve tercih etmeleri istenmiş. Sonuçlarda, araştırmacının varsayımının tersine kişilik boyutlarında herhangi bir farklılaşma görülmemiştir. Araştırmacı kişilik boyutları yanında cinsiyet, yaş ya da müzikal uyarının yapısal özellikleri üzerine de araştırmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Wheeler, B.L. (1985) çalışmasında, rock müzik tercihlerinin diğer müzik türlerinin hiç birinin değerlendirmeleriyle bağdaşmadığına ve bu tercihlerin genellikle itaat, uyum, azim ve entelektüel uğraşlarla negatif olarak ilişkilendiğine dikkat çekmiştir.

Glasgow, Cartier (1985) 18 – 69 yaş arası 43 kişi üzerinde Wilson – Patterson Konservatizm Ölçeği, Zuckerman Heyecan Arama Ölçeği uygulanarak, seçilen sekiz parça dinletilmiş. Sonuçlarda, muhafazakârların liberallere göre daha bilinen, güvenli, alışlagelmiş uyarıların tercih ettikleri ortaya çıkmış. Heyecan arama eğilimi (sensation seeking) ise muhafazakârlıkla ters ilişki göstermiş. Araştırmacı, bu sonuçların varsayımlarını ve önceki araştırmaları doğrular nitelikte olduğunu belirtmiştir.

Daoussis ve Mckelvie (1986) Eysenck kişilik Envanterine göre belirlenen 22 dışadönük 26 içe dönük birey üzerinde yapılan çalışmada, dışadönüklerin içedönüklere göre rock müziğe güçlü eğilimler taşıdıklarını ortaya koymuşlardır.

Hansen ve Hansen (1991) Çalışmada özellikle heavy metal ve punk müzik dinleyicileri üzerinde durulmuştur. Sonuçlarda Heavy Metal müzik fanlarının diğer türleri tercih edenlere göre anti – sosyal davranışlara, madde kullanımına daha yatkın oldukları, makyavelci ve maço tavırlar sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Ek olarak, punk-rock fanlarının heavy-metal fanlarına oranla daha fazla otorite karşıtı ve suça meyilli oldukları ancak heavy-metal fanlarına göre uyuşturucu kullanımına daha az yatkın olduklarını ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar çalışma sonunda üç farklı yaklaşım öne sürmüşlerdir: birincisi, bireylerin tercihleri büyük oranda kişiliklerini yansıtır ikincisi, farklı türde müzikler dinlemek bireylerin tutumlarını ve kişiliklerini şekillendirir (sosyal biliş teorisi) ve üçüncüsü: bu ikisinin birleşimi olan iki yönlü bir nedensel yaklaşım oluşturulabilir.

Rawlings, Ciancarelli (1997) Bu çalışmada, Little ve Zuckerman'ın Müzik Tercih Ölçeği'ni ve NEO Kişilik Envanteri'ni kullanmışlardır. Faktör analizi sonucunda 3 tip kalıp en fazla tercih edilmiştir, bunlar, rock müzik türleri, popüler müzik çeşitleri ve genel müzik tercihleridir. Bu üç tercih kalıbı, doğal korrelasyondaki bağımlı değişkenlerin kişilikle bağlantılarını ortaya çıkarmak için kullanılmıştır. Dışadönüklük ve deneyime açıklık boyutları pek çok tercihle ilişkilendirilmiştir. Dışadönükler popüler müzik faktöründe yüksek puanlar almışlardır ve geniş bir müzik türü yelpazesine sahiptirler. Ayrıca kadınların erkeklere oranla popüler müzik türlerini daha fazla tercih ettikleri de belirtilmiştir. Araştırmacılar bir bakıma bu çalışmanın daha önceki müzik tercihleri ve kişilik çalışmalarını genişlettiğini vurgulamışlardır.

McCown, Keiser, Mulhearn, Williamson, (1997), Çalışma, popüler ve geleneksel müziklerde aşırı/abartılı bas'ın kişilik ve cinsiyetle olan ilişkisini incelemiştir. Bunun için katılımcılara, 21 parça aşırı/abartılı bas içeren ve içermeyen şekilde dinletilmiş, Eysenck

Kişilik Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçta, psikotizm, cinsiyet farkı ve dışadönüklük, aşırı/abartılı bas tercihiyle pozitif ilişkilendirilmiştir.

Rentfrow, Gosling (2003), bu araştırma müzik tercihleri altında yatan en belirgin ve güçlü yapıları ilk olarak tanımlayıp ortaya koyduğu için alanla ilgili önemli ve sık başvurulan bir çalışmadır. Araştırmada, müzik tercihlerindeki bireysel farkları incelemişlerdir. 6 kısımlı bir araştırma serisi ile kişilik ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi, müzik tercihlerinin altında yatan yapıyı ve müzik üzerine kanıları ele almışlardır. Rentfrow ve Gosling geliştirdikleri ve alanla ilgili araştırmalarda sıkça kullanılan *Short Test Of Music Preferences STOMP* (Kısa Müzik Tercihi Testi) ve bu çalışmada da kullanılan Big-Five Kişilik Envanterini kullanmışlardır. Kullanılan çoklu örneklem, metod ve coğrafi alanlarla, 3500 üzerinde katılımcıyla çalışılmıştır.

Sonuçlarda, Reflective and Complex (yansıtıcı ve karmaşık) (jazz, klasik) müzik boyutunu tercih edenlerin deneyime açıklıkla pozitif ilişkileri, Intense and Rebellious (yoğun ve isyankâr/asi) (rock metal) boyutu tercih edenlerin, yine deneyime açıklıkla pozitif ilişkileri, Upbeat and Conventional (iyimser ve alışlagelmiş) (soundtrack, pop) boyutu tercih edenlerin dışadönüklük, uyumluluk ve sorumlulukla pozitif ilişkileri, Energetic and Rhythmic, (rap/hip hop, dance) boyutu tercih edenlerinse, dışadönüklük ve uyumlulukla pozitif ilişkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak, Nevrotizm ile müzik tercih boyutları arasında anlamlı bir korrelasyon bulunamamıştır. Bu çalışma ile Rentfrow, Gosling, kişilik, öz değerlendirme ve bilişsel becerilerin, müzik tercihlerinin oluşumunda ve devamlılığında rol oynadığını ortaya koymuşlardır.

Schwartz, Fouts (2003), Kanada’da yaşları 12 - 19 arasında değişen 249 öğrenciye Finnas (1987) müzik tercih ölçeği ile Millon Adolesan Kişilik Ölçeği (MAPI) uygulanan çalışmada, adolesanların kişilik özellikleri ile müzik tercihleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmacılar müzik türlerini ağır müzik (heavy music), hafif müzik (light music) ve eklektik yani seçmekten derlemekten yana olan müzik tercihi (eclectic music preference) olmak üzere 3 grupta sınıflandırmışlar. Sonuçlarda, ağır müzik tercih edenler ilişkilerinde daha baskın, dengesiz, karamsar, ebeveynleriyle daha çok sorun yaşayan bir görüntü çizmişler. Hafif müzik tercih edenler, sorumlu, kurallara uymayı tercih eden, ilişkilerinde onaylayıcı ancak yaşlılarına göre cinsel gelişim için daha çok çaba harcayan bir görüntü çizmişler. Eklektik tercihleri olan adolesanlar ise, spesifik bir bulgu göstermemişler, ergenlikleriyle başa çıkmada daha az sorun yaşadıkları,

otoriteyle, aileyle, akranlarla daha az sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Sonuç olarak, belirlenen 3 müzik tercih grubu da kendine özgü kişiliksel ve gelişimsel özellikler sergilemişlerdir.

Kopacz, (2005), Bu çalışmanın amacı, Cattell'in kişilik sınıflandırmalarının, müzik tercihlerine etkilerini araştırmaktır. 145 Polonyalı öğrenciye 16PF kişilik ölçeği ve müzik tercih formu uygulanmıştır. Sonuçlar, canlılık, sosyal ataklık, uyanıklık, değişime açıklık gibi kişilik boyutlarının müzik tercihlerinde etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Müzik tercihlerinde tempo, ritmik yapı, melodik yapıların sayısı, ses hacmi ve ölçü gibi müzikal elemanların, uyarım değerine sahip oldukları ve uyarılma ihtiyacını dengelediğini belirtmişlerdir.

Hall, (2005), Çalışma, dışadönüklük, nevrotizm ve psikotizm gibi kişilik boyutlarının izleyicilerin müzik türü, sinema, tv ve radyo tercihlerine etkilerini araştırmıştır. Dışadönüklük, jaz-klasik ve pop-rock müzikle pozitif ilişkilendirilmiş, nevrotiklik de pop-rock müzikle pozitif ilişkilendirilmiştir. Araştırmacı, izleyici gruplarına göre değişen bu tercihlerin, kişilik boyutlarının medya davranışlarını nasıl etkilediğini açıklamakta katkı sağlayacağını belirtmiştir.

George, Stickle and Rachid (2007), Renfrow and Gosling (2003)'in çalışmasıyla örtüşen sonuçlara ulaşmışlardır. 358 kanadalı öğrenciye, BFI ve S.T.O.M.P uygulanmış, deneyime açıklık ile R&C arasında korrelasyon, U&C ile dışadönüklük ve öz-disiplin arasında pozitif korrelasyon bulunmuştur. Ayrıca, erkeklerin kadınlara oranla I&R tercih ettikleri, kadınlarınsa U&C için yüksek oranda tercihleri olduğu görülmüştür.

Perkins (2008) Renfrow ve Gosling'in STOMP müzik tercih ölçeği kullanılan çalışmada, dışadönüklük boyutu dans – elektrik soul- funk türleriyle güçlü bağlantılar göstermiş. Önceki çalışmalarla benzer olarak açıklık boyutu daha karmaşık türler olan klasik müzik, jazz müzikle bağlantı göstermiş. Hip hop – rap ve alternatif türler farklı olarak bu çalışmada olumlu duygularla, yakın sosyal ilişkilerle ilişkili çıkmıştır.

Delsing, Bogt, Engels, Meeus (2008) 12 – 19 yaşları arasında 2334 adolesana Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği ve müzik tercih ölçeği uygulanmış. Çalışmada Renfrow ve Gosling'in 4 boyutlu müzik tercih kalıbı uygulanmış. Araştırmacılar önceki çalışmalardan farklı olarak, Rock Müzik tercihinin nevrotizm ve uyumsuzluk boyutuyla ya da negatif duygu durumlarıyla bağlantılı çıkmadığını belirtmişler.

Zweigenhaft (2008), ta kişilik ve müzik tercihleri ilişkisini S.T.O.M.P, NEO-PI ölçekleri ile incelemiştir. (Rentfrow & Gosling, 2003), ile örtüşecek şekilde, R&C ve deneyimeaçıklık arasında kaydadeğer bir pozitifkorelasyon bulmuştur. U&C ile dışadönüklük, uyumluluk, açıklık ve öz-disiplin arasında da belirgin bağlantı ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, açıklık ve E&R arasında önemli bir pozitif ilişkiyi sergileyerek Rentfrow and Gosling (2003)'ten farklılaşır.

Pimentel, Oliveira (2008), 225 Brezilyalı öğrenci üzerinde müzik tercih formu ve kişilik ölçeği uygulanarak yapılan çalışmada, kitle müziği ile dışadönüklük arasında pozitif, dışadönüklük arasında ise negatif bir ilişki saptanmıştır. Rafine müzik ve nevrotizm arasında negatif, dışadönüklük arasında ise kayda değer bir pozitif ilişki ortaya çıkmıştır. Alternatif müzik ile nevrotizm ise negatif ilişkilendirilmiştir. Araştırmacılar, müzik tercihlerinin kişilik boyutları ile ilintili olduğunu ve bu tercihlerin analizinde önemli etkileri olduğunu savunmuşlardır.

Premuzic, Swami, Furnham, Maakip (2009), 227 Malezyalı öğrenciye uygulanan ölçekler sonucunda, nevrotizm boyutunda yüksek puan alan katılımcıların, müziği daha çok duygusal dengeleme için kullandıklarını, dışadönüklerin ise müziği bir arka plan/fon ya da oyalanma unsuru olarak değerlendirdiklerini belirtmişler. Deneyime açıkların müziğin bilişsel kullanımlarıyla ilgili olduğu ve öz disiplin özelliği gösteren katılımcıların da müziği duygusal dengeleme için kullandıkları belirtilmiştir.

Premuzic, Goma-i-Freixanet, Furnham, Muro, (2009), kişilik boyutları müziğin günlük kullanımlarını açıklayabilir mi? sorusuna cevap arayan çalışmada, 245 İspanyol öğrenciye kişilik ölçeği ve yapısal eşitleme modeli uygulanmıştır. Nevrotikler müziği duygusal dengeleme için tercih ederken, dışadönükler müziği günlük aktivitelerinde arkaplan/fon olarak, deneyime açıklar ise müziği bilişsel ve entellektüel kullanımla bağdaştırmışlardır. Öte yandan öngörülenin aksine, dışadönüklük, müziğin duygusal dengeleme işleviyle pozitif ilişkili bulunmuştur.

Erdal (2009), bu çalışmada Türk müziği (halk müziği ve geleneksel sanat müziği) rock ve klasik müzik dinleyicilerinin beğenilerini etkileyen faktörler, kişilik, cinsiyet, yaş, aile, arkadaş çevresi ve müzikal uyaran değişkenleri çerçevesinde incelenmiştir. 180 müzik öğrencisine beş faktör kişilik testi ile daha önce gerçekleştirilmiş benzer çalışmalardan yararlanarak hazırlanmış müzik beğenisi anketi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda Türk Müziği ve Klasik Müzik dinleyicilerinin kişilik özellikleri birbirine

yakın çıkarken rock müzik dinleyicilerinin kişilik özellikleri hem temel boyutlarda hem alt boyutlarda belirgin farklılıklar göstermiştir. Araştırmacı, elde edilen sonuçların, müzik tercihinde kişilik özellikleri ve müzik türü ilişkisi arasında bağıntılar olabileceği varsayımını doğruladığını belirtmiştir.

Artemiz (2009) Araştırma, ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla tasarlanmıştır. 143 katılımcıya, Kişisel Bilgi Formu ve farklı müzik türlerine ilişkin hazırlanan ankete ek olarak, kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla Gough ve Heilbrun tarafından geliştirilen Adjective Check List (sıfat Listesi) kullanılmıştır. Sonuçlarda ergenlerin, yoğun olarak, Pop ve Rock müziğe ilgi duydukları, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve müzikle aktif olarak ilgilenip ilgilenmemelerinin dinledikleri müzik türü bakımından ayırt edici olduğu görülmüştür. Pop müzik dinleyen ergenlerin daha çok uyumsal kişilik özellikleri, klasik batı ve sanat müziği dinleyenlerin düzene/kurala önem veren, rock müzik dinleyenlerin karşı çıkma, halk müziği dinleyenlerin kabul etme ve arabesk müziği dinleyenlerin ise ilgi arayışı içinde olan kişilikler sergiledikleri bulunmuştur.

North, (2010), Çalışma diğer benzer araştırmalardan müzik türü seçiminde çok geniş bir yelpaze kullanılmasıyla ayrılır. 36,518 katılımcıya 104 müzik stili içeren tercih formu ve kişilik ölçeği uygulanmıştır. Kişilik faktörleri, müzik türleriyle ve katılımcıların bu türleri seçme nedenleriyle ilişkilendirilmiştir. Ancak, sonuçlarda yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin müzikal beğeniye daha fazla etki ettiği ortaya çıkmıştır. Sonuçta araştırmacı, kişilik müzik beğenisine etki eder fakat diğer bireysel faktörler de bu konuda oldukça etkilidir saptamasında bulunmuştur.

Premuzic, Fagan, Furnham, (2010), Bu çalışma, kişilik boyutları ve müziğin günlük kullanımları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış, ek olarak hüznü, mutlu, karmaşık ya da sosyal olarak sınıflandırdıkları müzik tanımlamalarıyla kişilik boyutları arasındaki tahmini ilişkileri ortaya koymayı amaçlamışlardır. 100 katılımcı sanal ortamda ilk kez duydukları 20 parçayı değerlendirmişler ve kişilik ölçeğini doldürmüşlerdir. Deneyime açıklar karmaşık müziği, dışa dönükler neşeli/mutlu müziği tercih etmişler ayrıca erkekler hüznü müziğe ve müziğin bilişsel kullanımlarına kadınlara oranla daha meyilli bulunmuşlardır.

Suh, Park (2011), 347 öğrenciye, kişilik testi ve 35 maddelik müzik tercih formu uygulanmış, kadınların erkeklere oranla müzikal aktivitelere daha çok katıldıkları ve daha

çok klasik müzik tercih ettikleri, korrelasyon analizleri sonucunda dışadönüklük, deneyime açıklık ve uyumluluğun müzik tercihleriyle pozitif ilişkilendiği saptanmıştır. Araştırmacılar, çalışmanın, müzik tercihlerindeki tür farklarının, birtakım kişilik boyutlarını tanımladığını savunmuşlardır.

Langmeyer, Rudan ve Tarnai (2012) tarafından 2007 ve 2008 yıllarında, 422 Alman üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Sonuçta, deneyime açıklık, dışa dönüklük ve nevrotizm bütün müzik stilleriyle ilişkilendirilmiş, uyumluluk yalnızca U&C ile ilişkilendirilmiştir. Özellikle deneyime açıklık ile R&C beğenisi arasında güçlü pozitif ilişkiler bulunmuş, öz-disiplin herhangi bir müzik türü tercihiyle pozitif ya da negatif ilişkilendirilmemiştir. Dışadönüklük yüksek oranda U&C ve E&R tercih etmişler, uyumluluk sadece U&C beğenisini etkilemiştir, nevrotizm ise U&C tercihi ile güçlü şekilde ilişkilendirilmiştir.

Brown (2012) 268 Japon öğrenciye 6 boyutlu ve 24 alt boyutlu kişilik ölçeği ve 12 müzik türünü içeren bir müzik formu uygulanmış. Sonuçlarda önceki araştırmalarla örtüşür şekilde açıklık boyutu klasik müzik, jazz türleriyle anlamlı bağlantı göstermiş. Dışadönüklük ve açıklık boyutu dışında diğer kişilik boyutları müzik tercihleriyle anlamlı bir ilişki göstermemiş. Dışadönüklük ise pop müzikle ilişki göstermiştir. Araştırmacı özellikle açıklık boyutunun daha karmaşık türlerle güçlü bağlantılarının daha önce Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda, Almanya ve Brezilya çalışmalarında da ortaya çıktığını belirtmiştir.

Yağışan (2012) Çalışma, üniversite öğrencilerinin müzik tercihlerini çeşitli demografik, sosyo - kültürel ve müziksel değişkenler çerçevesinde inceleyerek, bunların 'saldırganlık' davranışıyla ilişkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. 308 öğrenciye müzik tercihlerini ve birtakım değişkenlerle ilişkisini ortaya çıkarmaya yönelik 'kişisel bilgi formu' ve 'saldırganlık ölçeği' uygulanmıştır. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri müzik türü Türk Pop Müziğidir. Bunu THM ve TSM takip etmektedir. Öğrenciler tarafından en az tercih edilen müzik türü ise Jazz'dır. Klasik müzik ve tasavvuf müziği dinlemeyi tercih eden bireylerin öfke kontrol puan ortalamalarının en yüksek olduğu görülmüştür. Sözel, saldırganlık öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık davranışları tercih edilen müzik türüne göre anlamlı olarak değişmezken, fiziksel saldırganlık davranışları müzik türüne bağlı olarak anlamlı şekilde değiştiği tespit edilmiştir.

Swami, Malpass, Havard, Benford ve arkadaşları, (2013), Bu araştırmada spesfik olarak heavy metal müzik ve kişilik arasında bağlantılar araştırılmıştır. 414 İngiliz katılımcıya, 10 çağdaş heavy-metal örneği dinletilmiş ve değerlendirmeleri istenmiş. Ayrıca bu katılımcılara kişilik ölçeği uygulanmıştır. Heavy-metal ile deneyime açıklık arasında güçlü çoklu regresyon, otorite, düşük öz-saygı, düşük dinselilik ve özgünlük arayışı arasında negatif tutumlar ortaya çıkmıştır. Ek olarak erkek katılımcılar kadınlara oranla bu türe daha fazla meyil göstermişlerdir. Sonuçlar, bazı katılımcılar için bu müzik türünün birtakım psikolojik ihtiyaçları tolere ettiğini göstermiştir.

Greasley, Lamont, Sloboda (2013) derinlemesine görüşme yoluyla 18- 73 yaş arası bireylerle evlerinde kendi müzikal kolleksiyonları üzerinde çalışılmıştır. Sonuçlarda müzik tercihlerinin insanların öz kimliklerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı ve insanların geniş ve çeşitli bir tür tercihinde buldukları ortaya çıkmıştır. İnsanların sözlere, ezgiye, müziğin şekilsel özelliklerine ya da nasıl hissettirdiği ya da düşündürdüğüne göre tercihler yaptıkları belirtilmiştir.

Bozkurt, (2015), Araştırmada ortaokul öğrencilerinin duygu durumlarına göre dinledikleri müzik türlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 2012-2013 yılı içerisinde Mardin, Tokat ve İzmir illerinde ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel veri analizi teknikleri kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla oluşturulan ankette öğrencilerin en çok hangi durumunda müzik dinlediklerine yönelik sorunun cevapları, Parott'un sosyal psikolojideki duygu durumları sınıflandırmasının “birincil duygu durumları” esas alınarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin en çok Türk Pop-Rock müzik türünü tercih ettikleri, Parrot'un duygu durumlarına göre en çok eğlence-mutluluk duygusunda müzik dinlemeyi istedikleri, en çok dinledikleri seslendiricinin literatürde henüz bir tanımı olmayan, “Arabesk-Rap” olarak tanımlanabilecek “Arsız Bela” olduğu tespit edilmiştir.

Dobrota, Ercegovac (2015) 323 öğrenciye optimizm – pesimizm ölçeği, Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği ve müzik tercihi soru formu uygulanmış. Sonuçlarda, iyimserlik majör ton ve hızlı tempoyla bağlantı gösterirken, açıklık ve içe dönüklük boyutları minör ton ve ağır tempoyla bağlantılı çıkmıştır. Açıklık boyutu aynı zamanda klasik müzik ya da jazz gibi daha karmaşık türlerle bağlantı göstermiştir. Önceki çalışmalardan farklı olarak öz disiplin boyutunda farklılaşma çıkmış. Öz disiplin ve uyumluluk boyutları, majör ton, hızlı tempo, iyimserlik duygusal denge ile anlamlı bir bağlantı göstermiştir.

2.4.2. Müzik ve Benlik

Wink (1970) çalışmanın amacı müzik öğretmenliği öğrencilerinin ve onların öğreticilik deneyimlerindeki başarılarının benlik, kişilik ihtiyaç sistemi ve kaygı seviyesi arasındaki olası ilişkilerini belirlemektir. Bu problemlerle ilişkili diğer problemler arasında yer alan a) öğrenci öğretmenlik deneyiminin müzik öğretmenliği üzerindeki benlik, kişilik ihtiyaç sistemi ve kaygı seviyesinin olası etkileri; b) müzik öğretmenliği öğrencileri başarısında benlik, kişilik ihtiyaç sistemi ve kaygı seviyesindeki değişkenlerin ilişkisi; c) kişilik ihtiyaç sistemi ve kaygı seviyesi normlarıyla müzik öğretmenliği öğrencilerinin karşılaştırılması problemleri ortaya konmuştur. Çalışma, Ohio State Üniversitesi 1966-67 akademik yılındaki tüm müzik öğretmenliği öğrencilerini kapsamaktadır. Konu için gereken tüm gereklilikleri sağlayan toplam öğrenci sayısı kırktır. Bu çalışmada kullanmak için üç ölçme unsurunun uygun olduğu düşünülmüştür: Bills Index of Adjustment and Values (IAV), Edwards Kişilik Tercih Çizelgesi (EPPS), ve IPAT Kaygı Seviyesi (IPAT). Ayrıca, müzik öğrencilerinin öğretmenlik deneyimlerini ölçmek için araştırmacı tarafından bir ölçek oluşturulmuştur. Bu ölçüm aracı Müzik Öğretme Yeteneğinin Benlik Algısı (SCMTA) olarak adlandırılmıştır. IAV kişilik kavramına dayanarak benlik algısını, EPPS kişilik ihtiyaç yapılarını, IPAT ölçeği ise kaygı seviyesini ölçmek üzere seçilmiştir.

Sonuçlar, benlik yapılanmasıyla başarının olumlu anlamda ilişkili olduğunu göstermiştir, bu nedenle, eğer öğretmenlik öğrencilerinin benlik kavrama seviyesini yükselirse, öğrenci öğretim deneyimi tek başına profesyonel öğretimdeki başarı için temel bir araç sunar. Kaygı seviyesindeki değişim ve öğrenci öğretimdeki başarı arasında önemli bir ilişki vardır. Bulgular, öğretmenlik öğrencileri arasında en yüksek başarıyı daha düşük kaygı seviyesi olanların elde ettiğini gösterir. Bu nedenle, müzik öğretmenliği öğrencilerindeki başarı daha düşük kaygı üzerinde bir etkiye sahip olabileceği sonucuna varılabilir.

Greenberg (1970), Araştırmacı Hawaii Üniversitesi ilkokulunda 4. 5. ve 6. sınıfta okuyan 10 ton dışı öğrenciyi okul korosuna dâhil ederek, benlik algılarını geliştirme yoluyla ton dışılıklarıyla ilgili bir değişim olup olmayacağını görmeyi amaçlamıştır. Okul korusu ton dışı öğrencilerle birlikte 84 öğrenciden oluşmaktadır. Söz konusu öğrencilerin kendi şarkı söyleme becerileriyle ilgili neler hissettiklerini öğrenmek için bir soru formu hazırlanmıştır. Bu öğrencilerin müziğe dair öz değerlendirme ortalamaları matematik dışında tüm akademik alanlardan düşük çıkmıştır. Değerlendirme sonucunda araştırmacı,

bu çocukların şarkı söylemeyi sevseler de müziğe dair benlik algılarının düşük olduğu, koroya katılmak istemelerinin asıl nedeninin koronun başarısına katkıda bulunmak değil de, öz saygı ve prestijlerini arttırmak olduğu sonucuna varmıştır. Bu öğrenciler uygulama boyunca diğer koro üyelerinden farklı hiçbir ek çalışma yönerge, yönlendirme almamışlardır. Deneden sonra araştırmacı tarafından tekrar teste tabi tutulmuşlardır. Ayrıca öğretmenlerden de öğrencilerle ilgili değerlendirme ve gözlemler alınmıştır.

Blackburn (1983) Çalışma bir müzik stili ve o müzik stilini dinleyenlerin kişilik özellikleri arasında var olan bağlantılar ile ilgilidir. Müzik, davranış, değerler veya kişilik etmenleri üzerinde önemli etkilere sahip olmakla birlikte, duygusal değişimin bir etmeni olduğu gösterilmiştir. Bu çalışma, bir ergenin belirli bir müzik stilini tercihi ile zihin sağlığı ve uyumu ile bağlantılı olan benlik algısı arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışacaktır. Çalışmada (Tennessee Self Concept Scale) Tennessee Benlik Algısı Ölçeği, kullanılmıştır. Bu ölçek kişinin genel kişilik yapısı ve zihin sağlığı ile doğrudan ilişkili olan benlik algısı skorlarını gösteren bir araçtır. TSCS yoğun olarak çocuk suçları alanında kullanılmıştır. 15 ve 16 yaşlarındaki 50 suçlu erkek çocukla çalışılmıştır. Kontrol grubu olarak yerel bir okulun öğrencileri kullanılmıştır, suçlu grubun benlik algısı suçlu olmayandan önemli oranda daha fazla negatiftir. Bu çalışmada 50 erkek, 47 kadın olmak üzere 97 ergen denek grubunu oluşturmuştur. Yaşları 14-17 arasında değişen denekler, Ohio, Columbus'taki çeşitli okullardan 9.10. Veya 11. Sınıf öğrencileridir. Tüm denekler Kafkas ırkındandır. Çalışmada veri toplama aracı olarak TSCS dışında, Müzik İlgi Anketi müzik tercihleri doğrultusunda deneklerin sınıflandırılmasında ve ergenlerin müzik ilgileri konusunda ek bilgiler için kullanılmıştır. Bulgular, ergen müzik dinleyici tipleri arasında benlik algısı skorlarındaki farklılıkların açık biçimde var olduğunu gösterir.

Austin (1988) Çalışmanın amacı başlangıç seviyesi çalgı grubu öğrencilerinin müzik başarısı, benlik yapılanması, başarı motivasyonu, performans başarısı ve davranış biçimindeki müzik yarış formatının etkisini araştırmaktır. Yazar, yazılı yorum ve derecelendirme alan öğrencilerden veya yalnızca yazılı yorum alan öğrenciler arasından 44 beşinci ve altıncı sınıf öğrencisini tesadüfi olarak seçmiştir. Test öncesi ve test sonrası veri Müzik Başarı Testi (MAT) ve Müzikte Benlik Yapılanması (SCIM)'in ölçümlerine bağlı olarak sağlanmıştır. Çalışma sonucunda en azından başlangıç seviyesinde, planlanmış rekabetçi bir müzik ortamının birçok eğitimcinin korktuğu olumsuz etkiler üretmeden, öğrencilerin yararına olabileceğini, işaret edilmektedir.

Laycock (1992) Lise öğrencilerinin müzikal problem çözme becerileri ile benlik algısı, müzikal eğilim, müzikal deneyim, yaş ve akademik başarı ilişkilerini incelemiştir. Çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin oluşturduğu özgün kompozisyonlarla öğrencilerin müzikal deneyim, eğilim, yaş, akademik başarı ve benlik algıları arasında belirli bir ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Öğrenciler tarafından oluşturulan küçük besteler müzikal problem çözme yeteneğini tespit etmek için bir gösterge olarak kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak kullanılan müzikal unsurlar, tonalite, ölçü, uznluk, tekrarlar, karmaşıklık, özgünlük ve uyum. Ohio Cleveland dan 56 lise öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Her öğrenciye piyanoda en fazla yirmi dakika beste süresi verilmiştir. Bu besteler kaydedilmiş araştırmacı ve 2 bağımsız bilirkişi tarafından analiz edilmişlerdir. Analiz sonuçları ve ortalamalar öğrencilerin müzikal deneyim, eğilim, benlik algısı ve akademik başarı ölçümleri ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda müzikal deneyim ile benlik algısı arasında güçlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Müzikal eğilim, yaş ve akademik başarı ile de bağlantılar ortaya çıkmışsa da bunlar daha zayıf bağlantılardır.

Legette (1993) Araştırma ilkökul öğrencilerinin akademik başarısı ve benlik algısı üzerinde müzik öğretim programının seçili kullanımının etkileri üzerinedir. İki farklı okuldaki müzik sınıflarında kayıtlı 293 öğrenci denek olarak kullanılmıştır. Tüm dördüncü sınıf öğrencilerine, benlik algısı testi olarak Piers-Harris Children's Self-Concept Scale'in değiştirilmiş bir sürümüne göre sorular sorulmuştur. Uygulamadan önceki ve sonraki öğrenci paragrafları, olumlu ve olumsuz benlik algılarının sıklığını belirlemek için analiz edilmiştir

Zehr (2005) bu çalışma daha sert müzik formları (hard rock, heavy metal, rap) tercih eden kişilerin, yumuşak tür müzikleri (country, classical, gospel, jazz) tercih edip etmediğini araştırmaktır. Ayrıca müzik tercihleri ve sosyal cazibe arasında bir ilişki olup olmadığı sorgulanmıştır. Midwestern Üniversitesi lisans öğrencisi olan 322 kişi üzerinde Aggression Questionnaire (AQ), the Marlowe- Crowne Social Desirability Scale (MC-SDS), ve yazar tarafından müzik tercihlerini tayin etmek için geliştirilen boş vakitlerini değerlendirme araştırması uygulanmıştır.

Çok değişkenli analizlere göre sonuçlara varılmıştır. Buna göre daha sert müzik tiplerini tercih eden kişiler agresyon seviyesinde daha yumuşak müzik türlerini tercih edenlere göre farklılık göstermemektedir. Tek değişkenli analizler erkeklerin kadınlara göre fiziksel ve sözel olarak daha saldırgan olduğunu göstermiştir. Müzik tercihleri ve sosyal cazibe arasında bir ilişki olduğunu gösteren bulguya rastlanmamıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, İlişkisel Tarama Modeli ile oluşturulmuştur. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. İlişkileri ve bağlantıları inceleyen araştırmalar çoğunlukla ilişkisel araştırma olarak adlandırılır. İlişkisel araştırmalar, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır. Bazı ilişki türü ya da türlerinin ne dereceye kadar var olduğunu bulmaya çalışılır. Genel anlamda, kişi, doğal olarak ortaya çıkan olgular arasında var olabilecek ilişkileri bulmak ve tanımlamak için, hiçbir şekilde bu olguları değiştirmeye çalışmadan, araştırmayı yürütür. (Büyüköztürk, 2011).

İlişkisel araştırmalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte bir değişme varsa, bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır. 1. Sistemli bir ilişki yoktur. 2. Değişkenler doğru orantılıdır. 3. Değişkenler ters orantılıdır. (Karasar, 2011).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini üniversite öğrencileri, örneklemini ise, cumhuriyet üniversitesi eğitim fakültesi' inde okuyan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflara göre bilişsel ve sosyal gelişmişliklerinin daha yüksek olduğu, dolayısıyla tercih ve beğeni durumlarının daha fazla oturmuş olacağı öngörüsüyle son sınıflar seçilmiştir. Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri, müzik tercihlerine ilişkin alansal/mesleki farkındalık sahibi olacakları düşüncesiyle örneklem grubu dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla ölçekler müzik eğitimi ana bilim dalı dışında kalan diğer on anabilim dalına uygulanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımları

		<i>f</i>	%
<i>Cinsiyet</i>	Kız	291	64.4
	Erkek	161	35.6
<i>Yaş</i>	18-21	68	15.0
	22-25	372	82.3
	25 ve üstü	12	2.7
<i>Toplam</i>		452	100.0

Öğrenciler ağırlıklı olarak 22-25 yaş aralığında bulunmaktadır. En az öğrenci ise 25 ve üstü yaş aralığındadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Anabilim Dalına Göre Dağılımları

	-	<i>f</i>	%
<i>Anabilim Dalı</i>	İlköğretim Matematik	32	7.1
	Sınıf Öğrt.	51	11.3
	Sosyal Bilgiler Öğrt.	56	12.4
	Türkçe Eğitimi	34	7.5
	Okulöncesi Öğrt	86	19.0
	İlköğretim Fen Bilgisi Öğrt.	55	12.2
	Ortaöğretim Matematik	30	6.6
	Resim-İş Öğrt.	21	4.6
	Din K. Ve A. Bilgisi Öğrt.	62	13.7
	PDR	25	5.5
	<i>Toplam</i>		452

Ulaşılabilen dördüncü sınıf öğrencileri içerisinde en fazla okul öncesi öğretmenliği ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin olduğu görülmektedir. En az öğrenci grubu ise resim – iş öğretmenliğinde bulunmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Anne ve Baba Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları

		<i>f</i>	%
<i>Anne Öğrenim Düzeyi</i>	İlköğretim	348	77.0
	Ortaöğretim	68	15.0
	Lisans	13	2.9
	Lisansüstü	-	
<i>Toplam</i>		429	94.9
<i>Baba Öğrenim Düzeyi</i>	İlköğretim	213	47.1
	Ortaöğretim	152	33.6
	Lisans	67	14.8
	Lisansüstü	13	2.9
<i>Toplam</i>		445	98.5

Anne öğrenim düzeyleri en çok ilköğretim aşamasında toplanmışken, lisansüstü öğrenim görmüş anne hiç bulunmamaktadır. Baba öğrenim düzeylerinde de en fazla ilköğretim ve ardından ortaöğretim gelmektedir. En az lisansüstü öğrenim tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Anne ve Baba Mesleğine Göre Dağılımları

		<i>f</i>	%
<i>Anne Mesleği</i>	Ev Hanımı	425	94.0
	Memur	11	2.4
	İşçi	5	1.1
	Emekli	6	1.3
	Serbest	4	.9
<i>Toplam</i>		451	99.8
<i>Baba Mesleği</i>	Memur	95	21.0
	İşçi	94	20.8
	Emekli	132	29.2
	Serbest	122	27.0
<i>Toplam</i>		443	98.0

Anne mesleğinin ağırlıklı olarak ev hanımlığında toplandığı, diğer dağılımların ise belirgin ölçüde az olduğu dikkat çekmektedir. Baba mesleğinde ise, bütün oranlar birbirine yakın olmakla birlikte, emekli ve serbest meslek dağılımının en fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Ailenin Yaşadığı Yer ve Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımları

		<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Ailenin Yaşadığı Yer</i>	Büyükşehir-İl	252	55.8
	İlçe	104	23.0
	Kasaba-Köy	95	21.0
<i>Toplam</i>		451	99.8
<i>Ailenin Aylık Gelir Düzeyi</i>	0-999 TL	95	21.0
	1000-1999	177	39.2
	2000-2999	124	27.4
	3000-3999	39	8.6
	4000 ve üstü	13	2.9
<i>Toplam</i>		448	99.1

Ailelerin en fazla büyükşehir-illerde, en az kasaba-köylerde yaşadıkları görülmektedir. Aylık gelir düzeylerinin ise en fazla 1000-1999 ve 2000-2999, en az 4000 ve üstü aralığında dağılmış olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin BFKE, BKÖ ve alt ölçek puanlarının tanımlayıcı istatistik değerlerinin dağılımı

	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>ort.</i>	<i>Std. Sap.</i>
<i>Kişilik top.</i>	103,00	201,00	155,53	13,88
<i>Dışadönüklük top.</i>	12,00	38,00	26,54	5,11
<i>Uyumluluk top.</i>	16,00	45,00	34,57	4,81
<i>Özdisiplin top.</i>	17,00	45,00	33,09	5,49
<i>Nevrotizm top.</i>	8,00	38,00	23,35	5,62
<i>Açıklık top.</i>	21,00	64,00	36,56	6,02
<i>Benlik top.</i>	60,00	155,00	95,49	10,56
<i>Bağlaık benlik t.</i>	20,00	60,00	47,02	5,75
<i>Bağımsız benlik t.</i>	18,00	60,00	47,65	5,55

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, “Kişisel Bilgi ve Müzik Tercih Formu”, Benlik Kurgusu Ölçeği (Self- Construal Scale, Singelis, 1994), Beş Faktörlü Kişilik Envanteri (BigFive Inventory-*BFI*, Benet-Martinezve John, 1998) kullanılacaktır. Ölçeklerle ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi ve Müzik Tercih Formu

Formda, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, ana bilim dalı, anne, baba mesleği, anne, baba eğitim durumu, yaşanılan yer gibi demografik bilgiler ve müzik tercih ve beğenilerine ilişkin sorular bulunmaktadır. Formun bir örneği Ek. 3’de verilmiştir.

3.3.2. Beş Faktörlü Kişilik Envanteri (BigFive Inventory-*BFI*)

(*BigFive Inventory-BFI*). Beş farklı kişilik özelliğini ölçmek amacıyla Benet-Martinez ve John, (1998) tarafından geliştirilen envanter 44 maddeden ve nevrozizm (neuroticism), dışadönüklük (extraversion), açıklık (openness), uyumluluk (agreeableness) ve özdisiplin (conscientiousness) alt boyutlarından oluşmaktadır. Her bir madde beş dereceli Likert üzerinden değerlendirilmektedir (1-Hiç katılmıyorum, 5-Tamamen katılıyorum). Envanterin Türkçeye uyarlama çalışması Sümer, Lajunen ve Özkan (2005) tarafından yapılmış olup beş alt boyutun Cronbachalpha iç tutarlık katsayısının 64-.77 arasında olduğu görülmüştür.

BFI scale scoring (“R” denotes reverse-scored items):

Extraversion: 1, 6R, 11, 16, 21R, 26, 31R, 36

Agreeableness: 2R, 7, 12R, 17, 22, 27R, 32, 37R, 42

Conscientiousness: 3, 8R, 13, 18R, 23R, 28, 33, 38, 43R

Ölçek örneği Ek. 1’de verilmiştir.

3.3.3. Benlik Kurgusu Ölçeği (Self-Construal Scale)

Singelis (1994) tarafından geliştirilen ölçek iki alt boyut ve 24 maddeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Alt boyutlar bağımsız ve bağlaşıklık üzere iki farklı benlik kurgusunu saptamak üzere oluşturulmuştur. Katılımcılardan “hiç katılmıyorum”, “pek katılmıyorum”, “kararsızım”, “biraz katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” seçeneklerinden kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmektedir. Bu ölçekte “hiç

katılmıyorum” 1 puan, “tamamen katılıyorum” ise 5 puandır. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 24, en yüksek toplam puan 120’dir. Bağımsız Benlik boyutunu 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, bağlaşıklık benlik boyutunu 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23 numaralı maddeler temsil etmektedir. Ölçeğin orijinal formunda bağımsız alt boyutu için Cronbach alpha.69, bağlaşıklık alt boyutu için Cronbach alpha. 73’dir. Ölçeğin Türkçe formunun oluşturulması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Kurt (2000) tarafından yapılmıştır. Kurt’un (2000) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada bağımsız alt boyutu için Cronbach alpha.61, bağlaşıklık alt boyutu için Cronbach alpha. 67 bulunmuştur. Benlik Kurgusu Ölçeğinin bir örneği Ek. 2’te verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

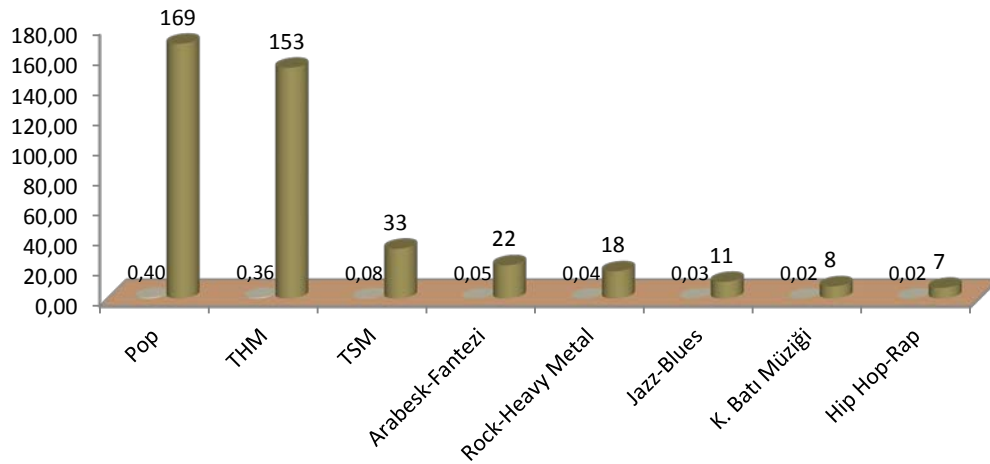
Çalışmadan elde edilen veriler, SPSS 22. 0 programına yüklenerek, verilerin değerlendirilmesinde parametrik test varsayımları yerine getirildiğinde, (Kolmogorov – Smirnov) varyans analizi, Tukey Testi, parametrik test varsayımları yerine getirilemediğinde Kruskal – Wallis analizi kullanılmıştır. BKÖ’ne ilişkin benlik toplam puanı, bağlaşıklık benlik puanı ve bağımsız benlik puanları karşılaştırılırken iki yönlü varyans analizi ve Bonferroni Testi kullanılmıştır.

Veriler tablolarda aritmetik ortalama, $\pm$ standart sapma, birey sayısı ve yüzdesi şeklinde belirtilmiş ve yanılma düzeyi 0, 05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Öğrencilerin Müzik Tercihlerine Yönelik Bulgular

Müzik tercihlerinin belirlenmesi için ilgili formda öğrencilerin müzik tercihlerine ilişkin çeşitli sorular sunulmuştur. Müzik türleri; THM, TSM, Arabesk, Rock-Heavy Metal, Pop, Jazz-Blues, Klasik Batı Müziği ve Hip Hop-Rap olmak üzere sekiz başlıkta sınıflandırılmıştır. Öğrencilerden sadece en çok dinlemeyi tercih ettikleri türü işaretlemeleri istenmiştir. Diğer bir anlatımla sadece bir müzik türü kodlanmıştır. Bu bağlamda ilgili formdan elde edilen bulgular Grafik 1'de görselleştirilmiştir.

Grafik 1.Öğrencilerin Müzik Tercihlerine Göre Dağılımı

Öğrenciler arasında Pop (%40) ve THM (%36) türlerini tercih edenlerin dağılımda (n=421) baskın oldukları görülmektedir. THM' nin yanı sıra ülkemiz müzik kültürüne ait diğer bir müzik türü olan TSM' yi en çok tercih edenlerin %8 ile düşük bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer müzik türlerini en çok tercih edenlerin ise dağılımda zayıf konumda oldukları ve sırasıyla; Arabesk, Rock-Heavy Metal, Jazz-Blues, Klasik Batı Müziği ve Hip Hop-Rap olarak dağılım gösterdikleri belirlenmiştir.

4.2. Öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin kişilik boyutlarına göre incelenmesine yönelik bulgular

Tablo 7. BFKE ve alt ölçek toplam puanlarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Sonuç
<i>Kişilik top.</i>	Türk Halk Müziği	107	154,77	12,34	F= 0,67 P= 0, 697
	Türk Sanat Müziği	24	149,79	17,77	
	Arabesk - Fantezi	10	156,30	12,45	
	Klasik Batı Müziği	5	158,20	15,61	
	Jazz - Blues	10	156,70	14,87	
	Pop Müzik	122	156,01	13,99	
	Hip Hop - Rap	4	154,25	9,03	
	Rock - Heavy Metal	13	155,23	13,26	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Türk Halk Müziği	135	25,62	5,18	F= 2, 00 P= 0, 053
	Türk Sanat Müziği	26	24,42	5,41	
	Arabesk - Fantezi	18	27,55	4,14	
	Klasik Batı Müziği	8	26,37	4,30	
	Jazz - Blues	10	29,60	5,89	
	Pop Müzik	149	27,04	4,86	
	Hip Hop - Rap	5	28,60	4,03	
	Rock - Heavy Metal	16	27,56	4,97	
<i>Uyumluluk top.</i>	Türk Halk Müziği	137	34,58	4,79	F= 1,05 P= 0,392
	Türk Sanat Müziği	32	33,53	5,71	
	Arabesk - Fantezi	19	34,15	5,13	
	Klasik Batı Müziği	7	35,42	3,10	
	Jazz - Blues	11	31,45	5,29	
	Pop Müzik	154	34,88	4,57	
	Hip Hop - Rap	5	33,20	4,20	
	Rock - Heavy Metal	17	34,52	5,58	
<i>Özdisiplin top.</i>	Türk Halk Müziği	143	33,46	5,77	F= 1,04 P= 0,364
	Türk Sanat Müziği	31	31,93	5,49	
	Arabesk - Fantezi	21	32,76	4,82	
	Klasik Batı Müziği	6	34,16	6,79	
	Jazz - Blues	11	32,00	3,82	
	Pop Müzik	157	33,27	5,27	
	Hip Hop - Rap	5	31,80	5,26	
	Rock - Heavy Metal	18	30,38	4,90	
<i>Nevrotizm top.</i>	Türk Halk Müziği	144	23,38	5,86	F= 0,35 P= 0,929
	Türk Sanat Müziği	29	23,37	4,06	
	Arabesk - Fantezi	20	24,30	6,76	
	Klasik Batı Müziği	8	21,12	1,6	
	Jazz - Blues	11	22,90	5,41	
	Pop Müzik	157	23,74	5,63	
	Hip Hop - Rap	6	22,66	6,62	
	Rock - Heavy Metal	17	23,70	5,34	
<i>Açıklık top.</i>	Türk Halk Müziği	136	36,67	5,62	F= 1,15 P= 0,328
	Türk Sanat Müziği	32	35,28	6,22	
	Arabesk - Fantezi	18	35,44	6,08	
	Klasik Batı Müziği	7	39,57	5,41	
	Jazz - Blues	11	38,90	6,48	
	Pop Müzik	157	35,96	6,33	
	Hip Hop - Rap	5	38,20	4,26	
	Rock - Heavy Metal	17	37,88	5,19	

4.3. Öğrencilerin Müzik Türlerine Karşı Tutumlarının Kişilik Boyutlarına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 8. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının THM tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Sayı</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	107	158,28	12,31	F=1,88
	Severim	117	155,16	14,36	P=0,113
	Kısmen	78	153,29	14,62	
	Sevmem	9	150,66	16,55	
	Hiç Sevmem	4	154,00	11,86	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	135	26,25	5,54	F=0,88
	Severim	140	26,88	5,73	P=0,474
	Kısmen	99	26,96	5,15	
	Sevmem	15	28,86	8,60	
	Hiç Sevmem	4	28,00	8,12	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	135	35,33	6,86	F=2,81
	Severim	148	35,12	4,98	P=0,025*
	Kısmen	105	34,06	5,73	
	Sevmem	15	33,80	5,22	
	Hiç Sevmem	5	43,00	24,12	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	136	34,18	7,45	F=2,07
	Severim	153	33,60	6,06	P=0,084
	Kısmen	107	31,99	5,18	
	Sevmem	15	32,93	5,07	
	Hiç Sevmem	5	31,00	6,89	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	139	24,00	6,11	F=2,19
	Severim	156	22,27	5,45	P=0,056
	Kısmen	103	24,17	5,02	
	Sevmem	15	22,46	4,06	
	Hiç Sevmem	5	25,60	8,23	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	131	38,19	5,63	F=3,88
	Severim	153	36,26	6,23	P=0,004*
	Kısmen	103	36,43	7,22	
	Sevmem	15	32,26	6,77	
	Hiç Sevmem	5	36,00	5,38	

Türk halk müziğini tercih etme durumuna göre bireylerin kişilik toplam, dışadönüklük, öz disiplin ve nevrotizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Bireylerin uyumluluk puanları karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur ($p<0,05$). THM tercih etme durumuna göre seçenekler ikiserli karşılaştırıldığında kısmen diyenlerle, hiç sevmem diyenler, sevmem diyenlerle, hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p>0,05$)

Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur($p<0,05$). THM tercih etme durumuna göre seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, sevmem diyenler, arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p>0,05$)

Tablo 9. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının TSM tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	45	154,86	16,34	F=1,46
	Severim	108	157,49	14,16	P=0,213
	Kısmen	107	155,77	12,32	
	Sevmem	41	152,09	14,89	
	Hiç Sevmem	14	151,71	10,86	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	52	26,23	5,65	F=0,19
	Severim	135	26,73	5,33	P=0,943
	Kısmen	136	26,91	5,52	
	Sevmem	52	27,01	6,87	
	Hiç Sevmem	17	27,23	6,05	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	53	34,98	9,71	F=0,51
	Severim	144	35,00	4,74	P=0,727
	Kısmen	139	34,74	5,62	
	Sevmem	52	34,75	4,63	
	Hiç Sevmem	19	36,94	12,66	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	52	33,48	4,77	F=0,38
	Severim	143	33,22	6,54	P=0,822
	Kısmen	147	33,66	7,12	
	Sevmem	53	32,67	5,14	
	Hiç Sevmem	20	32,30	6,38	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	55	23,10	4,93	F=0,23
	Severim	146	23,34	6,21	P=0,918
	Kısmen	144	23,23	5,55	
	Sevmem	54	23,66	4,65	
	Hiç Sevmem	19	24,36	6,11	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	55	37,98	5,88	F=4,07
	Severim	139	37,61	6,86	P=0,003*
	Kısmen	142	36,87	5,84	
	Sevmem	51	34,27	6,47	
	Hiç Sevmem	19	34,00	5,57	

TSM tercih etme durumuna göre bireylerin toplam kişilik, dışa dönüklük, uyumluluk, öz disiplin ve nevrozizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, hiç sevmem diyenler arasında, severim diyenlerle hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur($p>0,05$).

Tablo 10. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Arabesk tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	28	153,57	13,94	F=0,77
	Severim	86	155,58	15,41	P=0,543
	Kısmen	113	156,28	12,72	
	Sevmem	56	156,89	15,14	
	Hiç Sevmem	33	152,39	11,31	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	37	25,94	5,10	F=0,43
	Severim	101	27,02	5,02	P=0,785
	Kısmen	150	27,02	5,97	
	Sevmem	65	26,44	6,77	
	Hiç Sevmem	42	26,33	4,67	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	40	33,50	5,01	F=0,79
	Severim	110	35,13	7,64	P=0,531
	Kısmen	154	35,14	5,04	
	Sevmem	65	35,47	4,96	
	Hiç Sevmem	40	34,30	9,64	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	43	32,83	5,68	F=1,01
	Severim	110	32,76	5,41	P=0,353
	Kısmen	156	33,20	6,13	
	Sevmem	66	33,60	5,42	
	Hiç Sevmem	43	35,04	10,29	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	43	24,18	6,40	F=0,28
	Severim	110	23,19	5,57	P=0,885
	Kısmen	158	23,28	5,88	
	Sevmem	63	23,55	5,45	
	Hiç Sevmem	46	23,19	4,25	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	41	35,92	6,70	F=0,56
	Severim	109	36,86	6,60	P=0,688
	Kısmen	149	37,25	5,88	
	Sevmem	66	36,34	8,00	
	Hiç Sevmem	44	36,13	4,94	

Arabesk tercih etme durumuna göre bireylerin toplam kişilik, dışa dönüklük, uyumluluk, öz disiplin ve nevrotizm ve açıklık puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur.($p>0,05$)

Tablo 11. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Klasik Batı Müziği tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	9	160,00	14,45	F=6,23
	Severim	44	162,20	12,97	P=0,001*
	Kısmen	91	158,05	12,92	
	Sevmem	92	152,33	13,12	
	Hiç Sevmem	80	152,25	14,56	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	12	28,00	4,22	F=1,47
	Severim	53	27,28	5,27	P=0,211
	Kısmen	117	27,52	5,96	
	Sevmem	118	26,16	5,48	
	Hiç Sevmem	95	26,07	5,82	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	13	35,61	4,33	F=0,84
	Severim	54	36,11	8,85	P=0,500
	Kısmen	121	35,23	5,83	
	Sevmem	120	34,47	4,89	
	Hiç Sevmem	101	34,48	7,17	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	11	33,18	5,45	F=0,68
	Severim	55	33,98	5,33	P=0,603
	Kısmen	119	33,87	7,40	
	Sevmem	126	32,92	5,51	
	Hiç Sevmem	107	32,78	6,66	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	16	20,43	3,89	F=1,38
	Severim	56	23,08	5,64	P=0,239
	Kısmen	124	23,50	5,87	
	Sevmem	125	23,34	5,43	
	Hiç Sevmem	99	23,91	5,70	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	14	42,57	5,22	F=11,30
	Severim	54	39,37	4,83	P=0,001*
	Kısmen	118	38,00	6,21	
	Sevmem	124	35,55	6,13	
	Hiç Sevmem	99	34,50	6,77	

Klasik Batı müziği tercih etme durumuna göre bireylerin dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve nevrozizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p>0,05$) Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur. ($p<0,05$) Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, sevmem, çok severim diyenlerle, hiç sevmem, severim diyenlerle hiç sevmem, kısmen diyenlerle hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p>0,05$) Bireylerin toplam kişilik puanları karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur. ($p<0,05$)

Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında severim diyenlerle, sevmem diyenler, severim diyenlerle hiç sevmem diyenler, kısmen diyenlerle hiç sevmem, kısmen diyenlerle sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken($p < 0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p > 0,05$)

Tablo 12. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Jazz/Blues tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	15	161,40	10,60	F=4,95
	Severim	30	159,60	16,61	P=0,001*
	Kısmen	56	159,30	10,43	
	Sevmem	112	155,75	13,95	
	Hiç Sevmem	102	151,28	14,07	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	16	29,00	5,95	F=2,86
	Severim	42	26,28	4,21	P=0,053
	Kısmen	70	28,22	6,02	
	Sevmem	144	26,77	5,83	
	Hiç Sevmem	121	25,75	5,53	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	18	35,38	6,00	F=1,51
	Severim	42	37,02	10,61	P=0,190
	Kısmen	75	34,78	4,40	
	Sevmem	147	34,97	5,12	
	Hiç Sevmem	126	34,26	6,83	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	18	32,61	4,10	
	Severim	43	33,18	5,45	F=0,33
	Kısmen	73	33,93	5,21	P=0,850
	Sevmem	153	33,45	7,10	
	Hiç Sevmem	129	32,98	6,63	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	21	23,52	4,70	F=0,86
	Severim	43	22,44	5,51	P=0,480
	Kısmen	78	22,87	5,64	
	Sevmem	150	23,34	5,70	
	Hiç Sevmem	126	24,01	5,73	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	20	40,00	4,15	F=9,42
	Severim	44	39,68	7,32	P=0,001*
	Kısmen	74	38,33	5,09	
	Sevmem	145	36,66	6,84	
	Hiç Sevmem	124	34,42	5,80	

Jazz/Blues tercih etme durumuna göre bireylerin dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve nevroizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p>0,05$) Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur. ($p<0,05$). Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, sevmem, çok severim diyenlerle, hiç sevmem, severim diyenlerle hiç sevmem, arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$), diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Bireylerin toplam kişilik puanları

karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur ($p < 0,05$). Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında severim diyenlerle, hiç sevmem diyenler, kısmen diyenlerle hiç sevmem, kısmen diyenlerle sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p < 0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0,05$).

Tablo 13. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Rock/Heavy Metal müziği tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	24	159,87	12,51	F=2,79
	Severim	77	156,72	13,72	P=0,058
	Kısmen	100	155,97	12,90	
	Sevmem	55	156,58	13,70	
	Hiç Sevmem	61	150,67	15,43	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	34	27,79	6,25	F=2,41
	Severim	90	27,96	5,75	P=0,054
	Kısmen	120	26,05	5,47	
	Sevmem	73	26,98	5,58	
	Hiç Sevmem	79	25,78	5,43	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	38	35,89	6,77	F=0,67
	Severim	91	35,36	7,46	P=0,615
	Kısmen	122	34,95	4,22	
	Sevmem	73	35,01	5,90	
	Hiç Sevmem	86	34,11	7,77	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	37	32,05	4,85	F=0,71
	Severim	96	33,25	5,11	P=0,580
	Kısmen	126	33,70	7,73	
	Sevmem	75	33,82	5,78	
	Hiç Sevmem	85	32,84	6,49	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	37	24,54	6,13	
	Severim	99	22,68	5,46	F=1,87
	Kısmen	126	23,87	5,53	P=0,114
	Sevmem	74	22,28	5,58	
	Hiç Sevmem	85	23,84	5,62	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	36	39,47	5,19	F=5,78
	Severim	95	37,54	6,10	P=0,001*
	Kısmen	124	36,86	6,16	
	Sevmem	72	37,11	7,81	
	Hiç Sevmem	83	34,10	5,63	

Rock//heavy metal müziği tercih etme durumuna göre bireylerin kişilik toplam, dışa dönüklük, uyumluluk, öz disiplin ve nevrotizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Rock/ heavy metal müziği tercih etme durumuna göre seçenekler ikiye ayrılmış karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, hiç sevmem, diyenler, kısmen diyenlerle, hiç sevmem diyenler, sevmem diyenlerle, hiç sevmem diyenler

arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p < 0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($p > 0,05$)

Tablo 14. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Hip- hop/ rap müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	24	159,87	12,51	F=1,80
	Severim	77	156,72	13,72	P=0,128
	Kısmen	100	155,97	12,90	
	Sevmem	55	156,58	13,70	
	Hiç Sevmem	61	150,67	15,43	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	34	27,79	6,25	F=1,47
	Severim	90	27,96	5,75	P=0,225
	Kısmen	120	26,05	5,47	
	Sevmem	73	26,98	5,58	
	Hiç Sevmem	79	25,78	5,43	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	38	35,89	6,77	F=1,43
	Severim	91	35,36	7,46	P=0,221
	Kısmen	122	34,95	4,22	
	Sevmem	73	35,01	5,90	
	Hiç Sevmem	86	34,11	7,77	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	37	32,05	4,85	F=0,71
	Severim	96	33,25	5,11	P=0,580
	Kısmen	126	33,70	7,73	
	Sevmem	75	33,82	5,78	
	Hiç Sevmem	85	32,84	6,49	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	37	24,54	6,13	F=0,71
	Severim	99	22,68	5,46	P=0,580
	Kısmen	126	23,87	5,53	
	Sevmem	74	22,28	5,58	
	Hiç Sevmem	85	23,84	5,62	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	36	39,47	5,19	
	Severim	95	37,54	6,10	F=3,74
	Kısmen	124	36,86	6,16	P=0,005*
	Sevmem	72	37,11	7,81	
	Hiç Sevmem	83	34,10	5,63	

Hip hop – rap müzik tercih etme durumuna göre bireylerin toplam kişilik dışa dönüklülük, uyumluluk, özdisiplin ve nevrotizm puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Bireylerin açıklık puanları karşılaştırıldığında seçenekler arası farklılık önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle, hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$).

Tablo 15. Öğrencilerin BFKE ve alt ölçek puanlarının Pop müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Kişilik top.</i>	Çok Severim	77	158,53	14,38	F=2,14
	Severim	123	155,97	13,23	P=0,075
	Kısmen	64	154,17	15,60	
	Sevmem	20	150,15	12,02	
	Hiç Sevmem	32	152,90	11,47	
<i>Dışadönüklük top.</i>	Çok Severim	95	28,56	5,95	F=3,20
	Severim	155	26,27	5,52	P=0,006*
	Kısmen	78	26,50	5,45	
	Sevmem	26	26,15	5,25	
	Hiç Sevmem	42	25,23	5,41	
<i>Uyumluluk top.</i>	Çok Severim	94	35,17	5,13	
	Severim	167	35,42	6,57	F=0,83
	Kısmen	80	33,87	5,40	P=0,501
	Sevmem	27	34,66	5,79	
	Hiç Sevmem	42	35,02	9,52	
<i>Özdisiplin top.</i>	Çok Severim	101	33,91	6,64	
	Severim	162	33,57	5,17	F=1,17
	Kısmen	84	32,64	8,40	P=0,320
	Sevmem	27	31,33	5,24	
	Hiç Sevmem	44	33,38	5,75	
<i>Nevrotizm top.</i>	Çok Severim	102	23,08	6,05	
	Severim	163	23,12	5,45	F=0,71
	Kısmen	83	24,25	5,55	P=0,585
	Sevmem	28	22,89	4,49	
	Hiç Sevmem	45	23,55	6,00	
<i>Açıklık top.</i>	Çok Severim	97	37,34	6,56	F=0,48
	Severim	162	36,46	6,06	P=0,748
	Kısmen	85	37,08	7,53	
	Sevmem	24	36,00	5,42	
	Hiç Sevmem	42	36,23	5,70	

Pop müzik tercih etme durumuna göre bireylerin toplam kişilik, uyumluluk, özdisiplin, nevrotizim ve açıklık puanları karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$).

Pop müzik tercih etme durumuna göre seçenekler karşılaştırıldığında dışa dönüklük yönünden farklılık önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Seçenekler ikişerli karşılaştırıldığında çok severim diyenlerle severim diyenler, çok severim diyenlerle hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur ($p> 0,05$).

4.4. Öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin benlik boyutlarına göre incelenmesine yönelik bulgular

Tablo 16. BKÖ ve alt ölçek toplam puanlarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>std. Sapma</i>
<i>Benlik top.</i>	THM	94,65	9,92
	TSM	95,09	14,35
	Arabesk	99,09	13,11
	Klasik Batı M.	95,75	10,22
	Jazz - Blues	96,22	10,04
	Pop	95,69	10,52
	Hip hop - rap	93,83	7,93
	Rock heavy metal	96,77	7,82
<i>Bağlaşık benlik top.</i>	THM	47,25	5,87
	TSM	46,78	5,86
	Arabesk	48,57	6,12
	Klasik Batı M.	47,37	7,79
	Jazz Blues	47,66	7,39
	Pop	47,01	5,20
	Hip hop rap	46,16	8,86
	Rock heavy metal	46,44	5,12
<i>Bağımsız benlik top.</i>	THM	46,92	5,85
	TSM	46,75	5,67
	Arabesk	48,14	5,10
	Klasik Batı Müziği	48,37	5,06
	Jazz Blues	48,55	3,90
	Pop	47,96	5,49
	Hip hop rap	47,66	1,21
	Rock heavy metal	50,33	5,06
F=0,471	p=0,793	p>0,05 önemsiz	

4.5. Öğrencilerin Müzik Türlerine Karşı Tutumlarının Benlik Boyutlarına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 17. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının THM tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	95,58	10,58
	Severim	94,85	10,20
	Kısmen	96,70	10,79
	Sevmem	92,71	11,78
	Hiç Sevmem	97,80	15,46
<i>Bağlaşık Benlik top.</i>	Çok Severim	47,28	6,10
	Severim	46,91	5,72
	Kısmen	47,44	4,66
	Sevmem	45,64	6,75
	Hiç Sevmem	48,20	10,91
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	47,93	5,44
	Severim	47,18	5,39
	Kısmen	48,20	5,78
	Sevmem	47,07	5,67
	Hiç Sevmem	49,60	6,10

F=0,460 p=0,938

p>0,05 önemsiz

Tablo 18. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının TSM tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	95,42	13,43
	Severim	95,02	10,43
	Kısmen	96,39	9,55
	Sevmem	93,84	10,86
	Hiç Sevmem	97,26	9,93
<i>Bağlaşık Benlik top.</i>	Çok Severim	46,92	6,94
	Severim	46,88	5,75
	Kısmen	47,50	5,16
	Sevmem	46,58	5,20
	Hiç Sevmem	46,58	6,37
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	48,57	5,67
	Severim	47,57	6,44
	Kısmen	47,59	5,67
	Sevmem	48,08	5,03
	Hiç Sevmem	46,66	5,66

F=0,452

p=0,949

p>0,05 önemsiz

Tablo 19. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Arabesk müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	96,46	10,77
	Severim	95,72	10,84
	Kısmen	94,80	9,63
	Sevmem	95,17	11,02
	Hiç Sevmem	96,54	12,38
<i>Bağlaşık Benlik top.</i>	Çok Severim	47,72	5,33
	Severim	47,29	5,70
	Kısmen	47,28	5,36
	Sevmem	46,50	6,09
	Hiç Sevmem	46,63	6,61
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	47,58	5,25
	Severim	47,62	5,28
	Kısmen	47,33	5,93
	Sevmem	47,89	5,70
	Hiç Sevmem	48,60	4,99

F=0,627 p=0,820

p>0,05 önemsiz

Tablo 20. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Klasik Batı Müziği tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	95,76	7,94
	Severim	94,67	9,21
	Kısmen	97,79	10,44
	Sevmem	93,42	9,47
	Hiç Sevmem	95,58	12,55
<i>Bağlaşık Benlik top.</i>	Çok Severim	47,00	6,30
	Severim	46,01	5,92
	Kısmen	47,91	4,94
	Sevmem	46,64	5,82
	Hiç Sevmem	47,46	6,09
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	48,76	4,00
	Severim	48,65	5,33
	Kısmen	48,96	4,79
	Sevmem	46,46	5,47
	Hiç Sevmem	46,85	6,40

F=2,18

p=0,011

p<0,05 önemli

Klasik Batı müziği yönünden BKÖ ölçeğine ilişkin toplamlar karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur. ($P < 0,05$) İkişerli karşılaştırmalarda, benlik toplamında kısmen severim ile sevmem arasındaki, bağımsız benlik boyutunda ise kısmen severimle sevmem ve kısmen severimle hiç sevmem arasındaki farklar önemli bulunurken ($P < 0,05$) diğer karşılaştırmalar önemsiz bulunmuştur. ($P > 0,05$)

Tablo 21. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Jazz – Blues müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	94,85	9,82
	Severim	95,31	9,09
	Kısmen	96,48	10,57
	Sevmem	95,42	9,91
	Hiç Sevmem	95,03	12,04
<i>Bağlaşıklık benlik top.</i>	Çok Severim	45,75	5,96
	Severim	45,95	6,06
	Kısmen	47,03	4,96
	Sevmem	47,31	5,77
	Hiç Sevmem	47,60	5,89
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	49,10	6,12
	Severim	49,36	4,60
	Kısmen	48,79	4,97
	Sevmem	47,44	5,20
	Hiç Sevmem	46,40	6,24

F=2,30

p=0,007

p<0,05 önemli

Bağımsız benlik toplam yönünden farklılık önemli bulunmuştur. Değerler ikişerli karşılaştırıldığında, severimle hiç sevmem, kısmen severimle hiç sevmem diyenler arasındaki farklılık önemli bulunurken, ($P < 0,05$) diğer seçenekler arası farklılık önemsiz bulunmuştur. ($P > 0,05$)

Tablo 22. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Rock – Heavy Metal müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top.</i>	Çok Severim	97,70	12,55
	Severim	96,22	9,59
	Kısmen	94,53	9,92
	Sevmem	95,80	11,23
	Hiç Sevmem	94,73	10,96
<i>Bağlaşıklık Benlik top.</i>	Çok Severim	47,00	5,47
	Severim	47,63	5,56
	Kısmen	46,79	5,35
	Sevmem	47,16	6,08
	Hiç Sevmem	47,21	6,18
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	49,45	4,93
	Severim	48,26	5,67
	Kısmen	47,26	5,46
	Sevmem	47,46	5,53
	Hiç Sevmem	46,90	5,68

F=0,903

p=0,543

p>0,05 önemsiz

Tablo 23. Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Hip hop – Rap müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	96,75	8,53
	Severim	96,51	11,73
	Kısmen	94,33	9,05
	Sevmem	93,86	10,65
	Hiç Sevmem	97,36	11,51
<i>Bağlaşıklık Benlik top.</i>	Çok Severim	48,17	5,70
	Severim	47,61	5,71
	Kısmen	46,64	5,31
	Sevmem	46,44	6,02
	Hiç Sevmem	47,80	5,72
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	48,58	4,85
	Severim	47,87	5,73
	Kısmen	47,69	6,01
	Sevmem	46,56	5,13
	Hiç Sevmem	48,38	5,38

F=1,105

p=0,351

p>0,05 önemsiz

Tablo 24 Öğrencilerin BKÖ ve alt ölçek puanlarının Pop müzik tutumlarına göre incelenmesi

		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
<i>Benlik top</i>	Çok Severim	96,08	9,21
	Severim	95,81	11,71
	Kısmen	96,38	9,13
	Sevmem	92,62	11,57
	Hiç Sevmem	92,77	10,90
<i>Bağlaşık Benlik top.</i>	Çok Severim	47,45	4,81
	Severim	47,39	5,48
	Kısmen	47,36	6,07
	Sevmem	45,22	5,50
	Hiç Sevmem	46,25	7,38
<i>Bağımsız benlik top.</i>	Çok Severim	48,33	5,39
	Severim	47,31	5,72
	Kısmen	48,67	5,06
	Sevmem	45,92	5,28
	Hiç Sevmem	46,52	5,97

F=1,327

p=0,197

p>0,05 önemsiz

Tablo 25. Ana bilim dallarına göre en çok tercih edilen müzik türlerinin dağılımı

<i>En Çok Tercih Edilen Müzik Türü</i>										
<i>Anabilim Dalı</i>		<i>THM</i>	<i>TSM</i>	<i>Arabesk-Fantazi</i>	<i>K. Batı Müziği</i>	<i>Jazz-Blues</i>	<i>Pop</i>	<i>Hip Hop-Rap</i>	<i>Rock-H. Metal</i>	<i>Toplam</i>
İlköğrt. Mat.	f	8	4	-	2	-	15	-	1	30
	%	26.7	13.3	-	6.7	-	50.0	-	3.3	100.0
	%	5.2	12.1	-	25.0	-	8.9	-	5.6	7.1
Sınıf Öğrt.	f	21	4	3	1	1	17	-	4	51
	%	41.2	7.8	5.9	2.0	2.0	33.3	-	7.8	100.0
	%	13.7	12.1	13.6	12.5	9.1	10.1	-	22.2	12.1
Sos. Bil. Öğrt.	f	22	2	6	1	1	18	1	-	51
	%	43.1	3.9	11.8	2.0	2.0	35.3	2.0	-	100.0
	%	14.4	6.1	27.3	12.5	9.1	10.7	14.3	-	12.1
Türkçe Öğrt.	f	16	2	1	-	1	9	-	3	32
	%	50.0	6.3	3.1	-	3.1	28.1	-	9.4	100.0
	%	10.5	6.1	4.5	-	9.1	5.3	-	16.7	7.6
Okul Ö. Öğrt.	f	19	9	2	2	3	41	1	-	77
	%	24.7	11.7	2.6	2.6	3.9	53.2	1.3	-	100.0
	%	12.4	27.3	9.1	25.0	27.3	24.3	14.3	-	18.3
İlk. Öğrt. Fen Bil.	f	14	3	2	1	-	26	1	3	50
	%	28.0	6.0	4.0	2.0	-	52.0	2.0	6.0	100.0
	%	9.2	9.1	9.1	12.5	-	15.4	14.3	16.7	11.9
Ort. Mat. Öğrt.	f	10	1	2	-	-	14	1	1	29
	%	34.5	3.4	6.9	-	-	48.3	3.4	3.4	100
	%	6.5	3.0	9.1	-	-	8.3	14.3	5.6	6.9
Resim-İş Öğrt.	f	6	4	1	-	3	3	-	2	19
	%	31.6	21.1	5.3	-	15.8	16.8	-	10.5	100.0
	%	3.9	12.1	4.5	-	27.3	1.8	-	11.1	4.5
Din K. Öğrt.	f	28	1	5	-	1	15	3	4	57
	%	49.1	1.8	8.8	-	1.8	26.3	5.3	7.0	100.0
	%	18.3	3.0	22.7	-	9.1	8.9	42.9	22.2	13.5
PDR	f	9	3	-	1	1	11	-	-	25
	%	36.0	12.0	-	4.0	4.0	44.0	-	-	100.0
	%	5.9	9.1	-	12.5	9.1	6.5	-	-	5.9
Toplam	f	153	33	22	8	11	169	7	18	421
	%	36.3	7.8	5.2	1.9	2.6	40.1	1.7	4.3	100.0
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Anabilimdalları ile müzik tercihleri arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmamasına rağmen, öğrencilerin genel dağılımları tabloya göre açıklanacaktır.

THM en fazla, Türkçe ile Din kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği öğrencileri, TSM en fazla, Resim-iş ve İlköğretim Matematik öğretmenliği öğrencileri, Arabesk müzik en fazla, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri, Klasik Batı Müziği en fazla, PDR öğrencileri Jazz-Blues en fazla, Resim-iş öğretmenliği öğrencileri, Hip hop –rap müzik en fazla Din kültürü ve ahlak bilgisi öğrencileri, Rock-Heavy Metal müzik en fazla, Resim-iş ve Türkçe öğretmenliği öğrencileri, pop müzik ise en fazla ilköğretim ve Ortaöğretim Matematik öğrencileri tarafından tercih edilmiştir.

Tablo 26. Genel not ortalamalarının öğrencilerin müzik tercihlerine göre incelenmesi

	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sonuç</i>
<i>Türk Halk Müziği</i>	153	3,00	,31	
<i>Türk Sanat Müziği</i>	33	2,98	,26	KW=6,28
<i>Arabesk</i>	22	2,94	,47	P=0,527
<i>Klasik Batı müziği</i>	8	3,24	,33	
<i>Jazz - Blues</i>	11	2,95	,41	
<i>Pop Müzik</i>	169	2,93	,41	
<i>Hip Hop - Rap</i>	7	3,03	,33	
<i>Rock - Heavy Metal</i>	18	2,92	,51	

Öğrencilerin genel not ortalamaları ile en çok tercih edilen müzik türü arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir [$p>.05$].

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma, öğrencilerin kişilik ve benlik boyutlarının müzik tercihlerini nasıl ve ne oranda etkilediğini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Literatürde kişilik boyutları üzerine fazlasıyla çalışma olmasına karşın, benlik ve müzik tercihleri ilişkisine dönük çalışmaların oldukça az yer alması; çalışmanın farklı bir bakış açısı sunması açısından yarar sağlarken, kavramsal çerçeve ile sonuç ve öneri bölümü açısından zorluklar oluşturmaktadır.

Özellikle bu çalışmada kullanılan BKÖ ve bağımsız ve bağlaşıklık benlik boyutlarının müzik tercihleri ile ilişkisi üzerine özel olarak alan yazınında henüz bir çalışmaya rastlanamamıştır. Dolayısıyla ancak genel anlamda benlik ve müzik bağlantısı olan çalışmalar taranabilmiştir. Bu çalışmalarda da, benlik algısı değiştiğinde kişinin müzik tercihlerinin değiştiği (Blackburn, 1983); benlik algısı olumlu hale getirilirse, müzik algı ve becerisinin de paralel olarak gelişeceği (Greenberg, 1970); müzikal deneyimle benlik algısı arasında güçlü ilişkiler olduğu (Laycock, 1992) sonuçları ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada ise, THM ve TSM gibi ülkemize özgü, yerel türlerle bağlaşıklık benlik boyutu arasında bir ilişki olması beklenirken, herhangi bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Bu öngörü, bağlaşıklık benlik boyutunda yüksek puan alan öğrencilerin, bir gruba tabi olma, onunla hareket etme, yeni olana mesafeli olma ve zor kabullenme gibi özellikler taşıması açısından, ayrıca yerel türleri tercih edenlerin de literatürde büyük oranda muhafazakârlıkla ilişkili çıkması bulgularına dayanmaktadır. Bu ilişkisizliğin nedeni, seçilen örneklem grubunun yaş, eğitim durumu ve sosyo-ekonomik özellikler açısından homojen olmasıyla ya da THM ve TSM türlerinin kendine has özelliklerinin farklı benlik boyutlarını birleştiren bir yapı sergiliyor olmasıyla açıklanabilir. Farklı ülkelerde farklı türlerle yapılan çalışmalar farklı sonuçlar da verebilmektedir.

Benzer şekilde, bağımsız benlik boyutunun Rock – Heavy Metal türünü tercih edenlerde farklılaşma oluşturması beklenirken, herhangi bir etkiye rastlanmamıştır. Bu öngörü de bağımsız benlik boyutunun özgür olma, otoriteye daha kolay karşı çıkma, bireysel çıkarları grup çıkarlarından önde tutma gibi özellikler taşıması açısından ve bu durumun da rock müziğin doğasında var olan başkaldıran, sorgulayan öğelerle paralel olması bulgularına dayanmaktadır. Farklılık olmamasının nedeni, ülkemizde rock- metal müziğin yererince tanınmaması, daha çok Anadolu Rock gibi yerel unsurlarla

harmanlanarak dinlenmesi, ölçeklerin uygulandığı öğrenci grubunun sosyo kültürel özelliklerinin benzerlik taşımasıyla açıklanabilir.

Öte yandan, bağımsız benlik boyutunun Klasik Batı Müziği ile Jazz –Blues türlerinde farklılık göstermesi, literatürü doğrular niteliktedir. Bu sonuç da, yine ülkemizde batı müziği ve jazz müziğin rock müzikte olduğu gibi tanınmaması hatta rock müziğe alaturka unsurlar eklenebilirken bu iki türde çok fazla böylesi örneklere rastlamıyor olmamızla açıklanabilir.

Kişilik boyutları ve müzik tercihleri çalışmaları ise yukarıda da belirtildiği gibi ilgili araştırmaların büyük bir yüzdesini oluşturmaktadır. Geçmiş çalışmaların büyük çoğunluğunda, müzik tercihleri ile güçlü ilişkiler en fazla deneyime açıklık ve dışa dönüklük boyutlarında kendini göstermiştir (Delsing 2008, Zweigenhaft 2008, Dollinger 1993, Rawlings – Ciancerelli 1997). Bu çalışmada da literatürle paralel olarak, özellikle (Langmeyer – Rudan – Tarnai 2012) araştırmasında olduğu gibi, deneyime açıklık boyutu, arabesk ve pop müzik dışında bütün türlerle ilişkili çıkmıştır.

Ancak, dışadönüklük boyutu sadece pop müzikte anlamlı farklılık göstermiştir. Bu bulgu da yine pop müziğin popüler olanla, sosyal ve aktüel olanla diğer türlere nazaran daha çok örtüşmesiyle ve sözel formlarla olan ilişkisiyle açıklanabilir. İnsanlarla iç içe olmaya, her türlü sosyal olaya meraklı olan dışadönük bireyler için daha fazla tercih edilir olmuştur.

Dolayısıyla dışadönük bireylerin özellikleriyle paralellik gösterdiği için öngörülür bir sonuç niteliğindedir (Rentfrow – Gosling 2006, McCown ve diğerleri 1997, Schwartz – Fouts 2001, Dobrota – Ercegovic 2015, Brown 2012). Öte yandan çalışmada özellikle deneyime açıklığın öne çıkması, bulunduğumuz coğrafyanın kendine özgü kültürel sosyal yapısıyla ve dolayısıyla açıklık boyutunun kişiler arasında daha temel bir fark yaratıyor olmasıyla açıklanabilir.

Deneyime açıklık boyutunun tercihlere olan etkilerini ayrıntılı incelediğimizde; THM ve TSM sevenlerin deneyime açıklık puanlarının yüksekliği; literatürde geleneksel türlerin *conservatism* ile yani muhafazakârlıkla (var olanı koruma, yeniye karşı temkinli olma) bağdaştırılması göz önüne alındığında önceki araştırmalarla farklı sonuçlar göstermiştir. Bunun nedeni bağlaşıklık benlik boyutunun THM ve TSM’de farklılık göstermemesi sonucunda olduğu gibi; bu türlerin kendilerine has özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Başka deyişle, bağlaşıklık benlik boyutunun söz konusu geleneksel

türlerde farklılaşma oluşturması, karşıt olarak da deneyime açıklık boyutunun farklılık oluşturmaması beklenirken, iki boyutta da beklenilenin tersi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Deneyime açıklık yani farklı ve yeni olana, değişik deneyimlere açık olma, geleneksel değerleri sorgulama durumu; klasik batı müziği, jazz- blues, Rock – heavy metal ve hip hop – rap sevenlerde yüksek düzeyde çıkmıştır ve bu bulgu yine önceki araştırmaları destekler niteliktedir. Ülkemiz genelinde söz konusu bu türler daha evrensel, farklı özellikleri ile geleneksel türlerden ayrılmaktadır.

Deneyime açıklık boyutu arabesk ve pop müzikte farklılaşma yaratmamıştır. Arabesk’i diğer türlerden ayıran en önemli özellik ülkemize özgü özellikler taşımasıdır. Farklılaşma olmamasının nedeni, içerisinde farklı türlerden unsurlar barındırması olabilir. Elbette, müzik türleri ile ilgili tespitler yaparken, teknolojik ve sosyal gelişmelerden ayrı düşünemeyiz. Günümüzde Arabesk, oluşum yıllarından farklı olarak, artık neredeyse her türün içinde kendisini göstermektedir, öyle ki, artık diğer türler de arabeskleşmeye açık hale gelmişlerdir. Bu durum da farklılaşma olmamasını açıklayabilir. Ancak THM ve TSM de tamamen bu coğrafyaya dair türler olmalarına rağmen; açıklık boyutu farklılaşma göstermiştir. Bu durumda, bu geleneksel türlerin ve Arabesk’in ileriki çalışmalarda ayrıca ele alınması ve incelenmesi gerekmektedir.

Aynı şekilde deneyime açıklık, pop müzikte de farklılaşma göstermemiştir. Bu noktada hemen pop müziğin çalışma sonunda öğrenciler arasında en çok tercih edilen tür olduğunu hatırlatmakta yarar var. Dolayısıyla, bu çalışma grubu için, pop müziğin aslında farklı tür tercihlerinde olanların da tercih ettikleri genel ve birleştirici bir özellik taşıdığını söyleyebiliriz.

Dışadönüklük kişiler, başkalarıyla olan ilişkilerde açık, girişken, sosyal olaylara meraklı, neşeli insanlar olarak tanımlanırlar. Çalgısal müziğe göre daha çok sözel müzik türlerine yani insan sesine (hip hop, pop, koral ezgiler vb.) eğilimli oldukları çalışmalardan bilinmektedir. Ancak bu çalışmada dışa dönüklüğün hip hop – rap tercihinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Öte yandan, kişilik boyutlarından deneyime açıklık belirgin şekilde neredeyse tüm tür tercihlerinde farklılık yaratırken; benlik boyutlarından sadece bağımsız benliğin iki türde farklılık ortaya çıkarmış olması da soru işaretleri uyandırabilir. Bu durum iki açıdan incelenebilir; müzik türleri ve tercihleri açısından ileriki çalışmalarda detaylandırma ya da benlik boyutu açısından detaylandırarak inceleme.

Özetle çalışma sonuçlarında deneyime açıklık ve bağımsız benlik boyutlarının belirgin etkisini görmekteyiz.

Müzik tercihleri üzerine geliştirilen model ve yaklaşımlarla bağlantılı bir genel değerlendirme yapıldığında, müzik tercihlerinin altında yatan nedenler şöyle özetlenebilir:

- Bireyler duygu durumlarını dengelemek amacıyla müzik tercihleri yaparlar (Eysenck – Eysenck 1975, Payne 1967, Konecni 1982, Knoblach – Zillmann 2002, Premuzic – Swami 2008)
- Bireyler müziği durum ve an'a göre bir arka plan unsuru olarak tercih ederler (Mursell 1937, Adorno 1976, Batt-Rawden, DeNora 2005, Greasley- Lamont 2006)
- Bireyler bir sosyal kimlik oluşturmak, kişiliklerini yansıtmak amacıyla müzik tercihleri yaparlar (Hansen – Hansen 1991, North – Hargreaves 1999, Glasgow – Cartier 1985, Tarrant ve diğerleri 2001)
- Bireylerin uyarılmışlık seviyeleri ya da nöro – fizyolojik süreçler onların müzik tercihlerini belirler (Berlyne 1971, Martindale 1988, Iitle – Zuckerman 1986, Juslin – Vastfjall 2008)
- Bireylerin müzik tercih süreçleri belirli ve mutlak faktörlerle açıklanamaz çünkü bu pek çok etkenin rol aldığı interaktif bir süreçtir (LeBlanc 1982, Rentfrow – Gosling 2003, Hargreaves ve diğerleri 2008)

Bir model ya da yaklaşım şeklinde sunulmasa da, Perkins de 2008 tarihli çalışmasında tercihler kişilikten, kişilik tercihlerden etkilenir diyerek özellikle Hargreaves ve arkadaşlarının yaklaşımına göndermede bulunmuştur.

Bütün bu yaklaşım ya da modeller ışığında çalışma sonuçlarına bakıldığında, kişilik ve benlik boyutlarının öğrencilerin müzik tercihlerine etkileri olduğu ve ilişkili oldukları öne sürülebilir. Çalışmanın dayandığı, Ayırıcı Özellik Kuramı ve bireylerin kişiliklerini yansıtacak müzik türlerini tercih ettikleri sosyal kimlik yaklaşımı, ulaşılan sonuçlarla desteklenmiştir.

Ancak elbette bu çalışmanın da sınırlılıkları ve eksikleri vardır. İleride yapılacak araştırmalarda çalışma grubu yaş, eğitim durumu, sosyo- ekonomik unsurlar açısından daha heterojen seçilebilir. Müzik öğrencileri ile diğer alan öğrencileri

karşılaştırılabilir. Zamana yayılan boylamsal çalışmalar daha derin ve fazla bilgi sağlayabilir. Farklı türlerle çalışmalar yapılabilir, farklı türler için farklı ölçümler kullanılabilir. Sonuçlarda beklenmedik özellikler gösterdikleri için; özellikle THM ve TSM türlerine kişilik ve benlik boyutlarının etkileri üzerine daha ayrıntılı ve spesifik çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışmada kullanılan aksine açık uçlu sorularla ölçüm grubunun müzik tercih ve eğilimleri daha ayrıntılı incelenebilir, çünkü ölçeklerin uygulanması sırasında bazı öğrencilerin birden fazla tür seçme eğiliminde oldukları da görülmüştür. Bunu destekler nitelikte Greasley – Lamont 2013 çalışmalarında sonuçlarda karşılaşılan tercih genişliğinin insanların giderek daha *hepçil* beğeniye sahip oldukları tespitini vurgulayabiliriz.

İgili çalışmalar son yıllarda farklı kültür ve coğrafyalarda yapılmaktadır ve bu gibi çalışmaların artması bütünü kapsayacak bir model oluşturulmasında faydalı olabilir.

Müzik eğitimcilerinin öğrencilerin tercih süreçlerini analiz etmelerinin yine öğrencilerin müzik algı ve eğitimlerini olumlu etkileyeceği düşünülerek, müzik psikolojisi ile müzik eğitimi alanlarının birlikte bu tür ortak çalışmalar yapmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acevedo-Hernandez, V. M. (2006). *Characteristics of Music Preference Decisions in Fourth-eighth and Twelfth-grade Students* (Doctoral dissertation, Iowa University, 2006). UMI: 3247988
- Artemiz, B. (2009) *Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgileri ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Batt-Rawden, K. and DeNora, T. (2005). Music and informal learning in everyday life. *Music Education Research*, Vol.7, 289-304.
- Benet-Martinez, V. and John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
- Boer, D. (2009). *Music Makes The People Come Together: Social Functions of Music Listening for Young People Across Cultures* (Doctoral dissertation, Victoria University of Wellington, 2009). URI: <http://hdl.handle.net/10063/1155>
- Bozkurt, S. (2015) *Ortaokul Öğrencilerinin Duygu Durumlarına Göre Dinledikleri Müzik Türlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Brittin, R. V. (2000). Children's preference for sequenced accompaniments: The influences of style and perceived tempo. *Journal of Research in Music Education*, 48, 237-248.
- Brown, C. A. (2012). Musical preferences and personalitiy among Japanese university students. *Interrational Journal of Psychology*, 47 (4), 259-268.

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (çev. İ. Deniz Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Eserin çevirisi 2004 baskısından yapılmıştır).
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (10. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cattell, R. B. and Anderson, J. C. (1953). The measurement of personality and behavior disorders by the I.P.A.T. Music Preference Test. *Journal of Applied Psychology*, 37, 446–454.
- Chamorro-Premuzic, Swami, T., Furnham, V. and Maakip, A. (2009). The Big Five Personality Traits and Uses of Music, *Journal of Individual Differences*, Vol. 30 (1), 20–27.
- Chamorro-Premuzic, T., Goma-i-Freixanet, M., Furnham, A. and Muro, A. (2009). Personality, Self-Estimated Intelligence, and Uses of Music: A Spanish Replication and Extension Using Structural Equation Modeling, *Psychology of Aesthetics Creativity and The Arts*, Vol. 3 (3), 149-155.
- Chamorro-Premuzic, T, Fagan, P. and Furnham, A. (2010). Personality and Uses of Music as Predictors of Preferences for Music Consensually Classified as Happy, Sad, Complex, and Social. *Psychology of Aesthetics Creativity and The Arts*, Vol. 4 (4), 205-213.
- Cirhinlioğlu, F. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Utanç Eğilimi, Dini Yönelimler, Benlik Kurguları ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişkiler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 27-30, Ankara.
- Clayton, M. (2009). The social and personal functions of music in cross-cultural perspective. In S. Hallam, I. Cross and M. Thaut (Eds.), *The Oxford Handbook of Music Psychology* (pp. 47-59). New York: Oxford University Press.

- Costa, P. T. and McCrae, R. R. (1988). From catalog to classification: Murray's needs and the five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 258–265.
- Daoussis, L. and McKelvie, S. J. (1986). Musical preferences and effects on a reading comprehension test for extraverts and introverts. *Perceptual & Motor Skills*, 62, 283-289.
- Darren, G. Stickle, K. Rachid, F. Wopnford, A. (2007). The association between types of music enjoyed and cognitive, behavioral, and personality factors of those who Listen. *Psychomusicology*, Vol 19 (2), 32-56.
- Delsing, M. J. M. H, Ter Bogt, T. F. M. Rutger, C. M. E. and Meeus, W. H. J. (2008). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality*, 22, 109–130.
- Dobrota, S. and Ercegovac, I. R. (2015). The relationship between music preferences of different mode and tempo and personality traits - implications for music pedagogy. *Music Education Research*, 17 (2), 234-247.
- Dollinger, S. J. (1993). Research note: Personality and music preference: Extraversion and excitement seeking of openness to experience? *Psychology of Music*, 21, 73- 77.
- Erdal, B. (2009a). *Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Erdal, B. (2009b). *Müzik Tercihi ve Kişilik İlişkisi*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 2, 188-196.

- Eysenck, H. J. and Eysenck, S. B. G. (1984). A Revised Version of the Psychoticism Scale, *Person. Individ. Diff.* Vol. 6. No. 1. pp. 21-29, 1985.
- Eysenck, H. J. (1990). Biological dimensions of personality. In L. A. Pervin (Ed.), *Handbook of Personality: Theory and Research* (pp. 244–276). New York: Guilford.
- Farnsworth, P. R. (1954/1969). *The Social Psychology of music*. Iowa: Iowa State University Press.
- Glasgow, R. M., Cartier, M. A. and Wilson, G. D. (1985). Conservatism, sensation seeking and music Preferences. *Personality and Individual Differences*, 6 (3), 395-396.
- Greasley, A. E. and Lamont, A. M. (2006). Music preference in adulthood: Why do we like the music we do? In M. Baroni, A. R. Addressi, R. Caterina and M. Costa (eds.), *Proceedings of the 9th International Conference on Music Perception and Cognition* (pp. 960-966). Italy: University of Bologna.
- Greasley, A. E., Lamont, A. M. and Sloboda, S. J. (2013). Exploring musical preferences: an in depth qualitative study of adults' liking for music in their personal collections. *Qualitative Research in Psychology*, 10 (4), 402-427.
- Hall, A. , (2005). *Audience personality and the selection of media and media genres*, Media Psychology, Vol. 7/4, 377-398.
- Hansen, C. H. and Hansen, R. D. (1991). Constructing personality and social reality through music: Individual differences among fans of punk and heavy metal music. *Journal of Broadcasting and Electronic Media* 35, 335–350.
- Hargreaves, D. and North A. (1997). *The Social Psychology of Music*. New York: Oxford University Press.

- Hortaçsu, N. (2012). *En Güzel Psikoloji Sosyal Psikoloji*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- İnanç, B.Y. ve Yerlikaya, E. E. (2012). *Kişilik Kuramları*. (6. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Juslin, P. N. (2009). Emotional responses to music. In S. Hallam, I. Cross and M. Thaut (Eds.), *The Oxford Handbook of Music Psychology* (pp. 131-140). New York: Oxford University Press.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (22. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Konečni, V. J. (1982). Social interaction and musical preference. In D. Deutsch (Ed.), *The Psychology of Music* (pp. 497-516). New York: Academic Press.
- Kopacz, M., (2005). Personality and music preferences: The influence of personality traits on preferences regarding musical elements. *Journal of Music Therapy*, 42, 216-239.
- Kuhn, T. L. (1980). Instrumentation for the measurement of music attitudes. *Contributions to Music Education*, 8, 2-38.
- Kurt, A. (2000). *Benlik tipleri ile ilgili üç kavramsal model ve ölçeğin kültür ve toplumsal cinsiyetle ilişkili olarak karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lamont, A. and Greasley, A. (2009). Musical preferences. In S. Hallam, I. Cross and M. Thaut (Eds.), *The Oxford Handbook of Music Psychology* (pp. 160-168). New York: Oxford University Press.

- Lamont, A. and Webb, R. (2009). Short- and long-term musical preferences: what makes a favourite piece of music? *Psychology of Music*, 222–241.
- Langmeyer, A., Guglhör-Rudan, A. and Tarnai, C. (2012). What do music preferences reveal about personality? *Journal of Individual Differences*, Vol. 33(2), 119–130.
- LeBlanc, A. (1984). Selecting a response mode in music preference research. *Contributions to Music Education*, 11, 1-14.
- LeBlanc, A. (1996). Building theory in music education. *Philosophy of Music Education Review*, 14 (2), 107-116.
- LeBlanc, A., Colman, J., Sherill, C. and Malin, S. (1988). *Tempo preferences of different age music listeners*. *Journal of Research in Music Education*, 26, 156-168.
- LeBlanc, A., Sims, W. L., Siivola, C. and Obert, M. (1996). Music style preferences of different age listeners. *Journal of Research in Music Education*, 44, 49-59.
- Little, P. and Zuckerman, M. (1986). Sensation seeking and music preference. *Personality and Individual Differences*, 7, 575-577.
- Lewis, B. And Schimdt C. (1991). Listeners' response to music as a function of personality type. *Journal of Research in Music Education*, 39 (4), 311-321.
- Markus, H. R. and Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253.

- Martindale, M. and Moore, K. (1989). Relationship of musical preference to collative, ecological and psychophysical variables. *Music Perception*, 6 (4), 431-446.
- McCown, W., Keiser, R., Mulhearn, S. and Williamson, D. (1997). The role of personality and gender in preference for exaggerated bass in music. *Personality and Individual Differences*, 23, 543-547.
- McCrae, R. R. and Costa, P.T. Jr. (1980). Openness to experience and ego level in Loevinger's Sentence Completion Test: Dispositional contributions to developmental models of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 1179-1190.
- Mohn, C., Argstatter, H. and Wilker, F. W. (2011). Perception of six basic emotions in music, *Psychology of Music*, 39(4), 503-517.
- Mursell, J. (1937). *The Psychology of Music*. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
- Neville, J. (1985). Pop music, preference and personality. *British Journal of Music Education*, 2 (2), 145-152.
- North, A. Hargreaves, D. (2008). *The Social and Applied Psychology of Music*. New York: Oxford University Press.
- North, A. C. (2010). Individual Differences in Musical Taste. *The American Journal of Psychology*, Vol. 123 (2), 199-208.
- Özmenteş, G. (2010). Müziksel kimlik gelişiminde güdüsel ve sosyal psikolojik etkenler. N. Kalyoncu, D. Erice ve M. Akyüz (Editörler), 18. *EAS (European Association for Music in Schools) Sosyo-Kültürel Değişimler Bağlamında Müzik ve Müzik Eğitimi Kongresi Bildirileri*, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

- Özmenteş, G. (2012). Müzik eğitimi araştırmalarında disiplinlerarasılık ve müzik psikolojisinin ayrıcalıklı durumu. *10. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler*, Niğde.
- Parncutt, R., Kessler, A. and Zimmer, F. (Eds.) (2004). *Conference on Interdisciplinary Musicology: Abstracts*, Austria: Department of Musicology, University of Graz.
- Payne, E. (1967). Musical taste and personality. *British Journal of Psychology*, Vol. 58 (1-2), 133–138.
- Perkins, S. (2008). *An Examination of the Five-Factor Model in Conjunction with Musical Preference*. (A Study presented to the Faculty of Wheaton College in Partial Fulfillment of the Requirements for Graduation with Departmental Honors in Psychology Norton, Massachusetts).
Web: https://digitalrepository.wheatoncollege.edu/bitstream/handle/11040/5777/08_Perkins.pdf adresinden 5 Şubat 2016 tarihinde alınmıştır.
- Pervin, L. A. and Cervone, D. (1989). *Personality: Theory and Research* (5th ed.). New York: John Wiley&Sons.
- Phelps, R. P. (2014). Development of musical preference: A comparison of perceived influences. (Master thesis, Florida State University). UMI: 1559567
- Pimentel, C.E. and Oliveira, E.D. (2008). The relation between music preference and the big five personality traits. *Psicologia Ciencia e Profissao*, 28 (4), 696-713.
- Popkins, N. C. (1998). The five-factor model: Emergence of a taxonomic model for personality psychology.
Web: <http://www.personalityresearch.org/papers/popkins> adresinden 12 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

- Price, H. (1986). A proposed glossary for use in affective response literature in music. *The National Association for Music Education*, vol. 34, 151-159.
- Radocy, R. E. and Boyle, J. D. (1988). *Psychological Foundations of Musical Behavior*. (Second Edition). Illinois: Charles C. Thomas Publisher.
- Rawlings, D. and Ciancarelli, V. (1997). Music preference and the five-factor model of the NEO Personality Inventory. *Psychology of Music*, 25, 120-132.
- Rentfrow, P.J. and Gosling, S. D. (2003). The Do Re Mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1236-1256.
- Rentfrow, P. J. and Gosling, S. D. (2006). Message in ballad: The role of music preferences in interpersonal perception. *Psychological Science*, vol.17, 236-242.
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R. and Levitin, D. J. (2011). The Structure of Musical Preferences: A Five-Factor Model. *Journal of Personality And Social Psychology*, Vol. 100 (6), 1139-1157.
- Robinson, T. O., Weaver, J. B. and Zillmann, D. (1996). Exploring the relation between personality and the appreciation of rock music. *Psychological Reports*, 78, 259–269.
- Rosengren, K. E., Wenner, L. A. and Palmgreen, P. (Editors). (1985). *Media Gratifications Research*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Schwartz, K. D. and Fouts, G. T. (2003). Music preferences, personality style, and developmental issues of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 205–213.

- Sigg, N. (2009). An investigation into the relationship between music preference, personality and psychological wellbeing. (Master thesis, Auckland University of Technology 2009). <http://hdl.handle.net/10292/955>
- Simer, N. Lajunen, T. and Oezkan, T. (2005). Big five personality traits as the distal predictors of road accident involvement. In G. Underwood (Ed.), *Traffic and Transport Psychology* (pp. 215-227). London: Elsevier.
- Singelis, T. M. (1994). The Measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and Social Psychology*, 20 (5), 580-591.
- Singelis, T. M. and Sharkey, M. F. (1995). Embarrassability and Self-construal: A theoretical integration. *Personality and Individual Differences*, 19 (6), 919-926.
- Srivastava, S. (2008). *Measuring the Big Five Personality Factors*. Web: <http://www.uoregon.edu/~sanjay/bigfive.html>. adresinden 21 Kasım 2014 Tarihinde alınmıştır.
- Suh, K. and Park, J. Y. (2011). Music Preference and Its Relationship with Personality Traits. *Korean Journal of Psychology: General*, Volume: 30 (1), 185-203.
- Swami, V., Malpass, F., Havard, D., Benford, K., Costescu, A., and Taylor, D. (2013). Metalheads: The influence of personality and individual differences on preference for heavy metal. *Psychology of Aesthetics, Creativity and the Arts*, Vol. 7 (4), 377-383.
- Weaver, J. B. III (1991). Exploring the links between personality and music preferences. *Personality and Individual Differences*, 12, 1293-1299.
- Yağışan, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin müzik tercihleri ve saldırganlıkla ilişkisi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, Cilt 1, sayı 2, 96-113.
Web: <http://www.sanategitimidergisi.com/makale/pdf/1.374.247.236.pdf>
Adresinden 14Nisan 2015 tarihinde alınmıştır.

Yamada, A. and Singelis, T. M. (1999). Biculturalism and self-construal. *International Journal of Intercultural Relations*, 23, 697-709.

Zweigenhaft, R. L. (2008). A do re mi encore: A closer look at the personality correlates of music preferences. *Journal of Individual Differences*, Vol 29 (1), 45-55.

Zuckerman, M. (1979). *Sensation Seeking: Beyond the Optimal Level of Arousal*. N. J.: Erlbaum Associates.

EKLER

Ek.1 BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ENVANTERİ

(BIG FIVE INVENTORY-BFI)

(Adapte-Nebi Sümer, vd., 2005)

Aşağıda sizi kısmen tanımlayan (ya da pek tanımlayamayan) bir takım özellikler sunulmaktadır. Örneğin, başkaları ile zaman geçirmekten hoşlanan birisi olduğunuzu düşünüyor musunuz? Lütfen aşağıda verilen özelliklerin sizi ne oranda yansıttığını ya da yansıtmadığını belirtmek için sizi en iyi tanımlayan rakamı her bir özelliğin yanına yazınız. Kendimi.....biri olarak görüyorum	Hiç katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne de katılmıyorum (kararsızım)	Biraz katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Konuşkan	1	2	3	4	5
2. Başkalarında hata arayan	1	2	3	4	5
3. İşini tam yapan	1	2	3	4	5
4. Bunalımlı, melankolik	1	2	3	4	5
5. Orijinal, yeni görüşler ortaya koyan	1	2	3	4	5
6. Ketum/vakur	1	2	3	4	5
7. Yardımsever ve çıkarıcı olmayan	1	2	3	4	5
8. Biraz umursamaz	1	2	3	4	5
9. Rahat, stresle kolay baş eden	1	2	3	4	5
10. Çok değişik konuları merak eden	1	2	3	4	5
11. Enerji dolu	1	2	3	4	5
12. Başkalarıyla sürekli didişen	1	2	3	4	5
13. Güvenilir bir çalışan	1	2	3	4	5
14. Gergin olabilen	1	2	3	4	5
15. Maharetli, derin düşünen	1	2	3	4	5
16. Heyecan yaratabilen	1	2	3	4	5
17. Affedici bir yapıya sahip	1	2	3	4	5
18. Dağınık olma eğiliminde	1	2	3	4	5
19. Çok endişelenen	1	2	3	4	5
20. Hayal gücü yüksek	1	2	3	4	5
21. Sessiz bir yapıda	1	2	3	4	5
22. Genellikle başkalarına güvenen	1	2	3	4	5
23. Tembel olma eğiliminde olan	1	2	3	4	5
24. Duygusal olarak dengeli, kolayca keyfi kaçmayan	1	2	3	4	5

25. Keşfeden, icat eden	1	2	3	4	5
26. Atılgan bir kişiliğe sahip	1	2	3	4	5
27. Soğuk ve mesafeli olabilen	1	2	3	4	5
28. Görevi tamamlanıncaya kadar sebat edebilen	1	2	3	4	5
29. Dakikası dakikasına uymayan	1	2	3	4	5
30. Sanata ve estetik değerlere önem veren	1	2	3	4	5
31. Bazen utangaç, çekingen olan	1	2	3	4	5
32. Hemen hemen herkese karşı saygılı ve nazik olan	1	2	3	4	5
33. İşleri verimli yapan	1	2	3	4	5
34. Gergin ortamlarda sakin kalabilen	1	2	3	4	5
35. Rutin işleri yapmayı tercih eden	1	2	3	4	5
36. Sosyal, girişken	1	2	3	4	5
37. Bazen başkalarına kaba davranabilen	1	2	3	4	5
38. Planlar yapan ve bunları takip eden	1	2	3	4	5
39. Kolayca sinirlenen	1	2	3	4	5
40. Düşünmeyi seven, fikirler geliştirebilen	1	2	3	4	5
41. Sanata ilgisi çok az olan	1	2	3	4	5
42. Başkalarıyla işbirliği yapmayı seven	1	2	3	4	5
43. Kolaylıkla dikkati dağılan	1	2	3	4	5
44. Sanat, müzik ve edebiyatta çok bilgili	1	2	3	4	5

Ek.2 BENLİK KURGUSU ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki görüşlere ne derece katıldığınızı yada katılmadığınızı belirtiniz.

1. Etkileşimde bulunduğum otorite sahibi kişilere saygı duyarım.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

2. Yanlış anlaşılma riskini almaktansa, doğrudan “Hayır” demeyi tercih ederim.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

3. Grubum içerisinde uyumu korumak benim için önemlidir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

4. Sınıf önünde konuşmak benim için sorun değildir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

5. Mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

6. Canlı bir hayal gücüne sahip olmak benim için önemlidir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

7. Otobüste hocama yerimi veririm.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

8. Övgü veya ödül için ön plana çıkartılmak konusunda kendimi rahat hissedirim.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

9. Alçakgönüllü insanlara saygı duyarım.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

10. Okulda da evde de aynı kişiyimdir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

11. Grubumun yararına kendi menfaatimi feda ederim.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

12. Başlıca hedefim kendi ayaklarımın üzerinde durmaktır.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

13. Çoğu zaman insanlarla olan ilişkilerimin, kendi başarılarımdan daha önemli olduğunu düşünürüm.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

14. Kiminle birlikte olursam olayım, hep aynı şekilde davranırım.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

15. Eğitim/meslek planları yaparken ailemin tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

16. Benden yaşça epey büyük olsalar bile, yeni tanıştığım insanlara isimleriyle hitap etmek konusunda rahatımdır.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

17. Grubumun aldığı kararlara saygı duymak benim için önemlidir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

18. Yeni tanıştığım insanlara karşı açık ve içimden geldiği gibi davranmayı tercih ederim.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

19. Mutlu olmasam bile, bana ihtiyaç duyulan bir grubun içinde yer almayı sürdürürüm.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

20. Diğer insanlardan birçok yönden farklı ve kendime özgü olmak hoşuma gider.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

21. Kardeşim başarısızlığa uğrarsa kendimi sorumlu hissederim.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

22. Diğer insanlardan bağımsız kişiliğim benim için çok önemlidir.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

23. Grup üyelerinin fikirlerine kesinlikle katılmasam bile, tartışmaktan kaçınırım.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

24. Sağlıklı olmayı her şeyden değerli görürüm.

- Hiç Katılmıyorum   Pek Katılmıyorum   Kararsızım   Biraz Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

Ek.3 KİŞİSEL BİLGİ ve MÜZİK TERCİH FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu form 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Müzik Tercih Formu, ikinci bölümde Kişilik Ölçeği, üçüncü bölümde ise Benlik Kurgusu Ölçeği bulunmaktadır. Bu anket, doktora tez çalışmasında kullanılacak olup, amaca ulaşılması için özenle vereceğiniz cevaplar önem arz etmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Ad ve Soyad belirtmeyiniz. İçten vereceğiniz yanıtlarla sağlayacağınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Araştırmacı

Öğr. Gör. Derya KAÇMAZ

MÜZİK TERCİH FORMU

Aşağıdaki sorulardan uygun olanı işaretleyiniz.

1. Yaşınız
  - 18 – 21
  - 22 – 25
  - 25+
2. Cinsiyetiniz
  - Kız
  - Erkek
3. Anabilim Dalınız
  - İlköğretim Matematik
  - Sınıf Öğretmenliği
  - Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
  - Türkçe Eğitimi
  - Okul Öncesi Öğrt.
  - İlköğretim Fen Bilgisi Öğrt.
  - Orta Öğretim Matematik Öğrt.
  - Resim-İş Öğretmenliği
  - Müzik Öğretmenliği
  - Din Kültürü Ahlak Bilg. Öğrt.
  - PDR
4. Babanızın eğitim düzeyi nedir?
  - İlk öğretim
  - Orta öğretim
  - Lisans
  - Lisans üstü
5. Babanızın mesleği nedir?
  - Memur
  - İşçi
  - Emekli
  - Serbest
6. Annenizin eğitim düzeyi nedir?
  - İlk öğretim
  - Orta öğretim
  - Lisans
  - Lisans üstü
7. Annenizin mesleği nedir?
  - Ev Hanımı

- Memur
- İşçi
- Emekli
- Serbest

8. Ailenizin yaşadığı yer?

- İl
- İlçe
- Kasaba/Köy

9. Ailenizin aylık gelir düzeyi?

- Asgari ücret
- 1000 - 2000
- 2001 - 3000
- 3001 - 4000
- 4001 ve üzeri

10. Daha önce hiç özel bir (kurs vb.) müzik eğitimi aldınız mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise ne kadar süreyle ? .....

11. Daha önce hiç kurumsal bir (okul vb.) müzik eğitimi aldınız mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise ne kadar süreyle?.....

12. Herhangi bir çalgı çaldınız mı ya da halen çalıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi çalgı? .....

13. En sevdiğiniz müzik türü hangisidir?

- Türk Halk Müziği
- Türk Sanat Müziği
- Arabesk/Fantezi
- Klasik Batı Müziği
- Jazz/Blues
- Pop Müzik
- Hip-hop/Rap
- Rock/Heavy-metal

14. Sevdiğiniz türü tercih etmenizden en etkili olan hangisidir?

- Kişisel Tercihim
- Aile/Akraba
- Arkadaş Çevresi
- Siyasi Görüş
- Diğer.....

15. Herhangi bir müzik kulübü /müzik grubu ya da oluşuma üye misiniz?

- Evet
- Hayır

16. Herhangi bir koroda ya da toplulukta şarkı söylüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

17. Ne sıklıkla müzik etkinliklerine (konser ya da canlı performanslar) dinleyici olarak katılırsınız?

- Hiç
- Arasıra
- Ayda bir, ya da iki kere
- Haftada bir kere

18. Müzik etkinliklerine kim/kimlerle gidersiniz?

- Tek Başıma
 Arkadaşlarımla
 Ailemle
 Diğer

19. Son katıldığınız müzik etkinliğinin türü ne idi?

- Türk Halk Müziği
 Türk Sanat Müziği
 Arabesk
 Klasik Batı Müziği
 Jazz/Blues
 Pop
 Hip-hop/Rap
 Rock/Heavy-Metal

20. TV/ radyoda sürekli dinlediğiniz/izlediğiniz bir müzik kanalı var mı?

- Evet Hayır

Cevabınız evet ise hangi kanal/kanallar?.....

21. Bir konser düzenlenecek olsa, hangi müzik türünde olmasını isterdiniz?

- Türk Halk Müziği
 Türk Sanat Müziği
 Arabesk
 Klasik Batı Müziği
 Jazz/Blues
 Pop
 Hip-hop/Rap
 Rock/Heavy-Metal

22. Gün içerisinde ne sıklıkla müzik dinlersiniz?

- 1 saatten az
 1-2 saat
 2-4 saat
 4 saat ve üzeri

23. Müzik sizin için ne kadar önemlidir?

- Çok önemlidir
 Önemlidir
 Kararsızım
 Önemli değildir
 Hiç önemli değildir

24. Müziği çoğunlukla ne zaman/hangi durumlarda dinlersiniz?

- Arabada/toplu taşıma araçlarında
 Dinlenme esnasında
 Yemek yerken
 Arkadaşlarla vakit geçirirken
 Ders çalışırken
 Diğer.....

25. Dinlediğiniz müzik türünde genellikle sözlere mi, ezgiye mi dikkat edersiniz?

- Sözlere Ezgiye Her ikisine de

26. Sizce dinlenen müzikle kişilik özellikleri arasında bir bağlantı var mıdır?

- Tamamen katılıyorum
 Katılıyorum
 Çekimserim
 Katılmıyorum
 Hiç katılmıyorum

27. Sizin dinlemeyi tercih ettiğiniz müzik türü kişiliğinizi yansıtıyor mu?

- Tamamen katılıyorum
 Katılıyorum
 Çekimserim
 Katılmıyorum
 Hiç katılmıyorum

Aşağıda sekiz farklı müzik türü bulunmaktadır. Sizden istenen bu müzik türlerine ilişkin düşüncenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtmenizdir.

28. Türk Halk Müziği

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

29. Türk Sanat Müziği

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

30. Arabesk/Fantezi (örnek: Müslüm Gürses, Ebru Gündeş, Orhan Gencebay)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

31. Klasik Batı Müziği (Mozart, Beethoven, Fazıl Say)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

32. Jazz/Blues (Eric Clapton, Miles Davis, Birsen Tezer, Kerem Görsev)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

33. Rock/Heavy-metal (Pink Floyd, Metallica, Kurban, Şebnem Ferah)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

34. Hip-hop/Rap (Eminem, 50cent, Ceza, Sagopa Kajmer)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem

35. Pop (Justin Bieber, Madonna, Lady Gaga, Demet Akalın, Tarkan, Serdar Ortaç)

- Çok severim
 Severim
 Kısmen
 Sevmem
 Hiç sevmem